

8 aprilie 2013

MINISTERUL JUSTIȚIEI

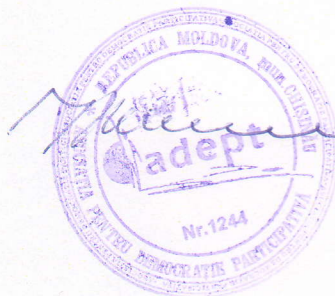
Urmare a publicării și consultării publice a proiectului de lege **cu privire la organizarea activității notarilor** (proiect publicat pe pagina web a Ministerului Justiției la 11.03.2013), Vă reținem comentariile și propunerile Asociației pentru Democrație Participativă ADEPT asupra proiectului în cauză. Rugăm acceptarea acestor contribuții, chiar dacă au fost remise după expirarea termenului de consultare publică.

Conform concluziilor de expertiză, lacunele de reglementare și de implementare a legislației în domeniul notariatului nu sînt eliminate deplin prin propunerile din proiect. În noul proiect, anumite aspecte sînt reglementate mai defectuos decît în legislația actuală cu privire la notariat. În continuare, rămîn actuale și necesare mai multe reglementări suplimentare, care să asigure fundament juridic clar și adecvat pentru instituția notariatului și elementele indispensabile ale acesteia.

Adițional, anunțăm despre disponibilitatea de a participa la eventuale dezbateri și consultări publice privind proiectul legii cu privire la organizarea activității notarilor, organizate în procesul de asigurare a transparenței decizionale și cooperării cu societatea civilă și consultare publică a proiectelor de decizii.

Acest produs este realizat în cadrul proiectului „*Open Government and Parliament: increase transparency in the decision-making trough public Participation*”, implementat de Asociația Obștească „Asociația pentru Democrație Participativă” (ADEPT), cu suportul financiar al Ambasadei Regatului Țărilor de Jos. Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorului.

Cu respect,

Igor BOȚAN,
Director executiv ADEPT

COMENTARIU ȘI PROPUNERI
la proiectul de lege cu privire la organizarea activității notarilor
(publicat pe pagina web a Ministerului Justiției la 11.03.2013)

Analiza conținutului proiectului de lege

Articolul 1. Domeniul de reglementare al legii

(1) Prezenta lege stabilește principiile, statutul, modul de organizare și autoadministrare a notarilor, modul de control al activității acestora, precum și statutul notarilor stagiați.

(2) Procedura de îndeplinire a activității notariale și metodologia calculării plăților pentru exercitarea activității notariale sînt reglementate de legi speciale.

***Comentariu:** După cum reiese din conținutul și denumirea legii, intenția a fost de a elabora o lege strict „a notarilor”, care să reglementeze în special organizarea activității acestora, statutul și alte aspecte principiale, fără a cuprinde și procedura notarială. Opinem că era util dacă și procedura notarială era inclusă în această nouă lege, pentru a avea o reglementare complexă privind activitatea notarială. În condițiile propuse, nu se poate vorbi despre o reformă reală în sistem, deoarece se substituie numai Legea nr.1453-XV din 8 noiembrie 2002 cu privire la notariat (în continuare – Legea cu privire a notariat), însă rămîn aparte regulamente privind îndeplinirea actelor notariale și Legea nr.27-XV din 27.06.2003 cu privire la metodologia calculării plății pentru servicii notariale (de altfel, o lege care nu se respectă întocmai, plățile notariale fiind stabilite la moment de către notari în mod diferit/arbitrar pentru aceleași categorii de acte întocmite).*

Mai constatăm că deși se afirmă ca procedura notarială să fie reglementată de o lege specială, în proiectul analizat găsim prevederi ce țin de procedura îndeplinirii actelor notariale, acțiunilor notariale, etc., ceea ce contravine cerințelor tehnicii legislative, iar la reglementarea acestora în legea specială respectivă (privind procedura notarială), va fi necesar iarăși de a le repeta și desfășura, prevederile dublîndu-se.

***Propunere:** De substituit sintagma „plăților pentru exercitarea activității notariale” cu sintagma „plăților notariale”, modificarea respectivă fiind extinsă/valabilă pe întreg conținutul proiectului. Sintagmele „exercitarea activității notariale”, „desfășurarea activității notariale” presupune un proces destul de vast cu o însemnătate exhaustivă, pe cînd, atunci cînd este vorba despre plata pentru îndeplinirea unui act notarial concret, acțiune notarială concretă, atunci se are în vedere plata notarială pe care trebuie să o achite solicitantul pentru îndeplinirea actului concret solicitat.*

Articolul 2. Activitatea notarială

(1) Activitatea notarială este o activitate de autoritate și interes public care asigură, în condițiile legii, constatarea raporturilor juridice nelitigioase, exercițiul și ocrotirea drepturilor și intereselor legale ale persoanelor.

(2) Activitatea notarială se desfășurează din numele statului de către notari prin acțiuni și acte notariale.

***Comentariu:** La alin. (2) nu este dată definiția „acțiuni notariale”, din moment ce la art.3 se definește actul notarial. Este foarte important acest lucru, avînd în vedere competențele atribuite în domeniul notarial și altor persoane abilitate prin lege, inclusiv misiunilor diplomatice și oficiilor consulare ale Republicii Moldova peste hotare. Fiind definite, s-ar putea aprecia dacă și aceste persoane îndeplinesc sau nu acțiuni notariale. De asemenea, acest aspect este important la achitarea plăților notariale.*

(3) În scopul realizării drepturilor și intereselor legale ale persoanelor notarul oferă consultații juridice referitoare la întocmirea actelor notariale, colectează, la solicitarea acestora de la autoritățile publice, alte întreprinderi și organizații informația necesară pentru îndeplinirea actelor notariale, întreprinde măsuri în vederea împăcării părților, efectuării calculelor, realizează alte acțiuni în conformitate cu prezenta lege.

Comentariu: Nu este clar unde se încadrează consultațiile oferite de notari, sînt acțiuni notariale independente sau doar acțiuni complementare îndeplinirii unor acte notariale, precum și dacă pot fi oferite separat de îndeplinirea anumitor acte notariale determinate. De asemenea, nu este clar dacă acestea sînt obligatorii, în sensul că notarul trebuie să ofere aceste consultații sau ele se oferă doar la cererea solicitantului. Acest lucru este important de determinat, mai ales că este legat de plata pentru serviciul notarial acordat/actul notarial îndeplinit etc.

De asemenea, „consultațiile” prevăzute la alin.(3) menționat mai sus trebuie corelate cu alin.(3) și (4) ale art.6 din proiect, potrivit cărora, notarul la îndeplinirea actelor notariale este imparțial și nu trebuie să dea „sfaturi” părților. Astfel, fiind clarificate/concretizate aceste aspecte, considerăm că trebuie făcută distincție între explicațiile ce trebuie acordate de către notar în procesul îndeplinirii actului notarial și consultațiile pe care poate să le ofere notarul pe diverse probleme, etc.

Propunere: Pentru a evita confuziile, propunem de prevăzut separat posibilitatea acordării unor consultații juridice de către notari, pe de o parte și obligativitatea oferirii explicațiilor pe marginea întocmirii actelor notariale aflate în procedură la notar, pe de altă parte (actele necesare a fi prezentate, termenele, etc.).

De asemenea, propunem substituirea cuvîntului „colectează” prin cuvintele „poate colecta”, deoarece așa cum este prevăzut la moment în proiect, se poate înțelege că notarul va fi obligat să întreprindă toate acele măsuri, or, aceasta nu este obligatoriu pentru notar, ci doar o oportunitate pentru persoane de a solicita aceste servicii notarului, atunci cînd acesta își dă acordul să o facă, evident, contra unei plăți.

Propunem de substituit la alin.(3) sintagma ”întreprinderi și organizații” cu termenul „instituii”.

(4) În cazurile prevăzute de lege, unele acte notariale pot fi îndeplinite de către alte persoane abilitate.

Comentarii: Din conținutul acestui articol putem deduce că se promovează ideea precum că activitatea notarială se desfășoară doar de către notari, însă acte notariale se întocmesc și de alte persoane, potrivit legislației. Astfel, misiunile diplomatice și oficiile consulare care îndeplinesc numai anumite acte notariale, sînt încadrate la alin. (4). Totuși, după cum am obiectat mai sus, nu este clar dacă misiunile diplomatice vor îndeplini și acțiuni notariale.

Totodată, pentru claritate și evitarea confuziilor, considerăm oportun ca la alin.(4) citat să fie descrise expres instituțiile și persoanele care pot îndeplini acte notariale, asimilate celor îndeplinite de notari.

Articolul 3. Actele notariale

(1) Actul notarial reprezintă o confirmare legală și veridică a actelor juridice autentificate și faptelor constatate.

(2) Actul notarial, purtând sigiliul și semnătura persoanei care desfășoară activitate notarială, este de autoritate publică, se prezumă legal și veridic și are forță probantă și executorie.

Comentarii: Alin.(2) contravine alin.(4) al aceluiași articol. Pe de o parte, se prevede că „actul notarial, purtînd sigiliul și semnătura persoanei care desfășoară activitate notarială, este de autoritate publică, se prezumă legal și veridic și are forță probantă și executorie”, iar la alin.(4) se prevede că doar în cazurile prevăzute de lege, actele notariale se consideră documente executorii.

De altfel, la moment, în Legea cu privire la notariat regăsim aceeași normă prevăzută la alin.(2) de mai sus, dar care nu are nici un efect în raport cu termenul „executorie”. În practica altor țări, actul notarial trebuie să fie investit cu formulă executorie fie la momentul inițial de întocmire a actului notarial, fie posterior întocmirii acestora, acțiune în baza căreia acel act notariat constituie titlu executoriu.

Chiar dacă mai sus am adus obiecții față de actele notariale/documente executorii, considerăm că aceste aspecte în genere nu fac obiectul acestei legi, în condițiile în care s-a mers

pe ideea ca procedura de îndeplinire a actelor notariale să fie reglementată într-o altă lege specială.

Propunere: Propunem excluderea cuvintelor „și executorie” de la alin.(2), astfel se va evita confuzia, deoarece rezultatul scontat din prevederea acesteia oricum nu se produce din lipsa mecanismului legal ce trebuie concretizat.

(3) Actele notariale sînt obligatorii pentru toate autoritățile publice, persoanele cu funcții de răspundere, alte persoane fizice și juridice în cazurile și modul stabilit de lege.

Comentariu: Acest alineat nu are sens, deoarece există prevederile de la alin. (1) și (2).

Propunere: De exclus alin.(3) din art.3.

Articolul 6. Independența și imparțialitatea notarului

(1) În activitatea sa notarul este independent și se supune numai legii. Orice imixtiunea în activitatea notarului este interzisă.

(2) Persoanele vinovate de încălcarea prevederilor alin. (1) poartă răspundere în condițiile legii.

(3) La îndeplinirea actului notarial, notarul este imparțial respectînd drepturile și interesele legale ale persoanelor care solicită îndeplinirea actului notarial, precum și a persoanelor interesate.

(4) Notarul asigură, în condițiile legii, respectarea drepturilor și a intereselor legitime ale persoanelor antrenate în procedurile notariale fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, apartenență politică, avere, origine socială sau orice alt criteriu.

Comentariu: Notarul trebuie să respecte drepturile atît a persoanelor antrenate deja în careva proceduri notariale, precum și a celor care s-au adresat la notar pentru alte acțiuni.

Propunere: Propunem următoarea redacție a textului alin.(4):

„(4) În activitatea sa, notarul asigură, în condițiile legii, respectarea drepturilor și a intereselor legitime ale persoanelor fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, apartenență politică, avere, origine socială sau orice alt criteriu.”.

Articolul 7. Garanțiile activității notarului

(1) Notarul își exercită personal profesia și se bucură de stabilitate în funcție. El nu poate fi destituit decât în temeiul legii.

(2) Instanțele de judecată, pot dispune ridicarea actelor notariale, a altor acte în baza cărora s-a întocmit actul notarial, a registrelor actelor notariale în cauzele civile aflate în curs de examinare.

Propunere: Prevederile alin.(2) nu se încadrează după conținut în art.7 „Garanțiile activității notarului”, fapt pentru care se propune de transferat acest alineat la art.14 din proiect ”Eliberarea informației deținute de notar”.

În cuprinsul textului după cuvintele „cauzele civile,” propunem de completat cu cuvintele „penale și contravenționale”, iar la sfîrșitul frazei, de adăugat sintagma „conform procedurii prevăzute de legislație”.

Este foarte important de prevăzut și procedura restituirii registrelor respective, deoarece registrele actelor notariale conțin informații despre mai multe persoane, și în situația în care alți cetățeni solicită informație notarială, aceștia sînt limitați în dreptul lor, deoarece registrul se află pe o perioadă nedeterminată în instanțele respective, fiind pusă în pericol și siguranța datelor personale ale altor persoane. În acest context se propune de completat alineatul (2) cu următoarea frază: ”Organul competent sau persoana care ridică registrele actelor notariale, actele notariale în baza cărora s-a întocmit actul notarial, poartă răspundere pentru siguranța și integritatea acestora, iar imediat după încetarea cauzei le va restitui în arhiva notarială în baza unui act de predare-primire.”.

(3) Notarul nu poate fi supus percheziției corporale sau controlului personal în timpul exercitării atribuțiilor sale profesionale, cu excepția cazurilor de infracțiune flagrantă.

Comentarii: Nu este clar ce înseamnă controlul personal și prin ce deosebește de percheziția corporală? Acest aspect trebuie concretizat, precum trebuie concretizat și faptul când poate fi percheziționat însuși biroul notarului. Acest aspect este foarte important în contextul asigurării garanțiilor notarului.

(4) În caz de reținere sau de tragere la răspundere penală a notarului, organul care a aplicat aceste măsuri este obligat, în timp de 24 ore din momentul reținerii sau tragerii la răspundere penală, să informeze despre aceasta Ministerul Justiției și Camera Notarială.

Comentariu: Deși este încadrat la garanțiile notarului, aplicarea prevederilor acestui alineat nu este realistă, în condițiile în care termenul este destul de redus, poate coincide cu zilele nelucrătoare ale acestor instituții. De asemenea, acest termen poate fi diferit în situațiile distincte de reținere și, respectiv, tragere la răspundere penală (în acest ultim caz, termenul poate fi de „3 zile” în loc de „24 ore”).

Articolul 8. Incompatibilități și restricții în activitate

(1) Activitatea de notar este incompatibilă cu orice altă activitate remunerată în cadrul unor alte profesii, cu excepția activității didactice, științifice și de creație. Notarul poate deține cote părți în societățile comerciale, acțiuni și alte valori mobiliare.

Propunere: Potrivit Legii nr. 134-XVI din 14.06.2007 cu privire la mediere, notarii pot practica medierea, motiv pentru care, se propune de completat la sfârșitul primei propoziții, după cuvântul „creație” cu cuvintele „de mediere”.

(2) Notarul nu este în drept să-și facă publicitate activității, calităților profesionale și biroului notarial. Nu constituie publicitate comunicatul public a numelui notarului, orelor de program și sediul biroului notarial.

Comentariu: În proiectul de lege nu se prevede posibilitatea notarului să aibă pagină web, iar dacă aceasta se admite, existența paginii web nu trebuie considerată publicitate a activității. Ar putea fi stabilite anumite cerințe și restricții de creare și administrare a paginilor web (interdicție de plasare a informației comerciale sau a oricărei alte publicități, plasarea doar a informației privind activitatea notarială a deținătorului paginii etc.)

(3) La inițiativa Camerei Notariale, se permite difuzarea informației cu caracter general, care are drept scop informarea cetățenilor privind activitatea notarială.

Comentariu: Nu este clar ce se are în vedere prin „comunicatul public” de la alin.(2) și când acesta intervine, precum și care este diferența dintre acesta și „difuzarea informației cu caracter general” prevăzută la alin.(3).

Textul alin.(3) este justificat, de exemplu, în cazurile când într-o circumscripție teritorială a fost suplinit numărul de notari și pentru a informa cetățenii despre acest lucru, se face un comunicat prin care se aduce la cunoștință acest fapt, cu difuzarea informației privind numele, prenumele, adresa biroului notarial. De asemenea, pot fi situații când un notar anume și-a încetat activitatea, caz în care cetățenii trebuie să fie informați, inclusiv despre faptul unde a fost transmisă arhiva activității notariale.

Propunere: În contextul obiecțiilor expuse mai sus, se propune de uniformizat/corelat propoziția a doua de la alin.(2) cu conținutul alin.(3).

De asemenea, la alin.(3), se propune substituirea cuvintelor „La inițiativa Camerei Notariale” cu cuvintele „Cu aprobarea Camerei Notariale” pentru a nu condiționa aceste

situații doar de inițiativa Camerei, deoarece inițiativa poate veni și din partea notarului, iar Camera în acest caz va aproba inițiativa respectivă.

(4) Notarul nu este în drept să îndeplinească acte notariale pe numele și în numele său, pe numele și în numele soțului, precum și în numele și pe numele rudelor până la gradul III inclusiv, sau al afinilor până la gradul II inclusiv, pe numele și în numele persoanelor aflate sub tutela sau curatela sa.

Propunere: *Se propune o nouă redacție a alin.(4), deoarece mai pot apărea situații ce ar crea conflict de interese și anume:*

„Notarul nu este în drept să îndeplinească acte notariale, și nici participa în calitate de reprezentant, sub sancțiunea nulității, dacă este întocmit pe numele și/sau în numele:

- a) său personal;*
- b) soțului/soției;*
- c) rudelor până la al III-lea grad inclusiv;*
- d) afinilor până la al II-lea grad inclusiv,*
- e) persoanelor aflate sub tutela sau curatela sa;*
- f) angajatului său;*
- g) notarului stagiar la biroul său;*
- h) notarului asociat.”*

*Pentru a rezolva situația conflictului de interese, se propune a completa articolul 8 cu alin.(5), conținând prevederi similare *cyдуик* din Legea *фцезфòх* cu privire la notariat și anume:*

„(5) În cazurile prevăzute la alineatul (4), dacă pe teritoriul unde notarul își desfășoară activitatea nu este alt notar care poate îndeplini actul notarial, Camera Notarială desemnează notarul care urmează să îndeplinească actul notarial solicitat.”

Articolul 9. Condițiile de admitere în profesia de notar

(1) Notar poate fi persoana care:

- a) este cetățean al Republicii Moldova, cu domiciliul permanent pe teritoriul ei;
- b) are capacitate deplină de exercițiu;
- c) este licențiat în drept;
- d) a efectuat stagiul în condițiile prezentei legi;
- e) posedă limba de stat;
- f) a promovat examenul de calificare pentru admiterea în profesia de notar;
- g) a promovat concursul pentru suplinirea locurilor vacante de notar;
- h) are o reputație ireproșabilă.

(2) Nu se consideră că are reputație ireproșabilă persoana care:

- a) a fost condamnată pentru comiterea unor infracțiuni și nu are stinse antecedentele penale;
- b) pe parcursul ultimilor 10 ani a fost concediată din organele de drept din motive compromițătoare sau și-a încetat activitatea din aceleași motive din funcția de judecător, notar, avocat, executor judecătoresc, administrator de insolabilitate;

Propunere: *De completat la final cu sintagma „precum și orice altă funcție publică”, deoarece reputația nu poate fi ireproșabilă nici atunci când persoana a fost concediată și dintr-o altă funcție publică (și nu numai) pe anumite motive compromițătoare, etc.*

Articolul 10. Drepturile notarului

Notarul are dreptul:

- a) să solicite de la persoane fizice și juridice documente și informații necesare pentru îndeplinirea actelor notariale;

Propunere: *De completat după cuvântul „juridice” cuvintele „ inclusiv instituții publice și private” și mai departe după text.*

b) să solicite și să primească pe suport de hârtie, prin intermediul căilor electronice de comunicare și în regim on-line din partea autorităților administrației publice centrale și locale, a instituțiilor publice sau private deținătoare de registre de stat, informații relevante pentru desfășurarea activității notariale. Condițiile de accesare a informațiilor menționate sînt reglementate prin acorduri încheiate între Camera Notarială și deținătorul de informații;

Comentariu: *Nu este clar ce se are în vedere prin „condițiile de accesare a informațiilor”, or contractele respective de oferire a informației trebuie să fie încheiate nemijlocit între notar și deținătorul de informații, deoarece notarul personal va răspunde pentru divulgarea informațiilor respective, etc. sau pentru alte încălcări. Aceste contracte pe lângă condițiile de prestare a serviciilor respective, presupun anumite drepturi și obligații reciproce, iar la momentul nerespectării/executării necorespunzătoare va fi dificil de sesizat/aplicat/executat prevederile contractelor respective și nu va fi clar cine trebuie să răspundă pentru încălcarea lor.*

c) să solicite, în numele persoanelor fizice și juridice, la cererea scrisă a acestora, înregistrarea drepturilor în registrul bunurilor imobile în cazul autentificării actului juridic sau al eliberării certificatului de moștenitor;

Comentariu: *Nu este clar dacă notarul poate/are dreptul să înregistreze la solicitarea părților drepturile în registrul bunurilor imobile doar în cazul autentificării actului juridic/eliberării certificatului de moștenitor de către el însuși sau este posibil ca de înregistrarea acestor drepturi să se ocupe un anumit notar, deși autentificarea actului juridic, eliberarea certificatului de moștenitor a fost îndeplinită de un alt notar.*

d) să încaseze plată pentru desfășurarea activității notariale, în condițiile legii;

Comentariu: *Pe lângă plata notarială percepută pentru serviciile sale, notarul va trebui să perceapă de la solicitant și taxa de stat prevăzută pentru acordarea serviciului respectiv. De asemenea, pentru înregistrarea drepturilor prevăzute la lit.c) de mai sus, solicitantul va trebui să achite și taxa prevăzută de lege pentru astfel de înregistrări, astfel că notarul, pe lângă serviciile sale va percepe și plata necesară pentru înregistrarea la Oficiul Cadastral Teritorial a dreptului respectiv. În acest sens, se propune completarea lit.d) după virgulă, cu sintagma „taxa de stat și alte taxe/plăți”.*

De asemenea, reieșind din obiecția expusă la art.1 alin. (2), propunem de substituit sintagma „plata pentru desfășurarea activității notariale” cu cuvintele „plata notarială”.

e) să angajeze personalul tehnic și alt personal pentru asigurarea activității sale;

f) la concediu anual;

g) la asigurare socială de stat și la pensie în condițiile legii;

i) să fie membru în cadrul organelor colegiale ale Camerei Notariale;

j) să dispună și să exercite alte drepturi stabilite de lege.

Propunere: *De completat art.10 cu două litere noi, pentru a prevedea dreptul notarului la concediu medical și dreptul de a constitui/înființa/a face parte din asociațiile obștești. Ordinea alfabetică a literelor în cadrul alineatului trebuie corectată, nu este corect expusă în text.*

Articolul 11. Obligațiile notarului

Notarul are obligația:

a) să-și desfășoare activitatea în conformitate cu prevederile legale și cu jurământul depus;

b) să acorde persoanelor fizice și juridice asistență în exercițiul drepturilor și în ocrotirea intereselor lor legitime, să explice persoanelor menționate conținutul actului notarial, precum și drepturile și obligațiile lor, să-i avertizeze despre consecințele actelor notariale îndeplinite;

c) să păstreze secretul profesional care i-au devenit cunoscute în exercițiul activității;

d) să încheie contract de asigurare de răspundere profesională;

e) să asigure petrecerea stagiului de către notari stagiați;

Propunere: *Se propune ca cuvîntul „petrecerea” să fie substituit cu sintagma „condiții pentru desfășurarea”. Acest fapt se justifică prin aceea că, de fapt, Camera Notarială asigură*

petrecerea/desfășurarea stagiului prin examinarea cererilor de efectuare a stagiului și desemnarea unui notar conducător al stagiului, pe când notarul desemnat este obligat să asigure condiții notarului stagiar pentru desfășurarea acestui stagi.

- f) să-și onoreze obligațiile financiare legate de activitatea profesională;
- g) să păstreze arhiva activității notariale în condițiile legii;

Propunere: *Se propune de completat după cuvântul „păstreze” cu cuvintele „gestioneze, transmite”, deoarece dacă notarul este obligat și chiar interesat să păstreze arhiva notarială atâta timp cât o administrează el însuși, atunci la fel de important este și pentru stat, alte persoane, ca el să o și gestioneze corespunzător/ordoneze potrivit legislației, și să o predea/transmită, atunci când nu o mai deține personal (cazuri de suspendare, încetare a activității sau chiar în cazurile când benevol a transmis-o potrivit normelor proiectului prezent).*

Articolul 12. Păstrarea secretului profesional

(1) Notarul este obligat să păstreze secretul profesional cu privire la actele îndeplinite și faptele care i-au devenit cunoscute în cadrul activității sale chiar și după încetarea acesteia, cu excepția cazurilor în care legea sau părțile interesate îl eliberează de această obligație.

(2) Nu reprezintă încălcarea secretului profesional de către notari, oferirea informației în conformitate cu prevederile Legii nr. 982-XIV din 11 mai 2000 privind accesul la informație.

Comentariu: *A se vedea obiecțiile expuse la art.13 de mai jos.*

Articolul 13. Alte persoane obligate să păstreze secretul profesional

(1) Obligația de a păstra secretul profesional se răsfrânge și asupra personalului biroului notarial căruia informația respectivă i-a devenit cunoscută în exercițiul funcției, persoanelor abilitate prin lege să îndeplinească acte notariale precum și altor persoane care au acces la informația respectivă.

(2) Persoanele vinovate de divulgarea secretului profesional poartă răspundere în condițiile legii.

Comentariu: *Obligația notarului de a păstra secretul cu privire la informația obținută în timpul activității, chiar și după încetarea acesteia, prevăzută la art.12 alin.(1) este valabilă și persoanelor prevăzute la art.13 alin.(1). Și aceste persoane sînt în egală măsură responsabile de divulgarea secretului, chiar și după concedierea lor sau încetarea activității, dacă informația respectivă a fost obținută în timpul și ca urmare a activității în domeniul notarial.*

Potrivit art. 28 din Constituție, statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată. Notarul prin prisma desfășurării activității notariale îndeplinește la solicitare acte notariale cu indicarea datelor cu caracter personal, privind relațiile familiale/raporturile conjugale, proprietatea personală, partajarea averii succesoriale, și a altor informații protejate de legislația privind protecția datelor cu caracter personal, a căror divulgare este considerată o încălcare a legii, a Constituției. Accesul limitat la astfel de informații este necesar într-o societate democratică pentru apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanei sau protecției siguranței persoanei, iar prejudiciul adus acestor drepturi și interese poate fi destul de mare.

În art. 8 alin.(1) al Legii nr. 982-XIV din 11 mai 2000 privind accesul la informație, se indică că „informația cu caracter personal o constituie datele ce se referă la o persoană privată identificată sau identificabilă, a cărei dezvăluire ar constitui o violare a intimității persoanei, și face parte din categoria informației confidențiale despre persoane.” Alin.(2) al aceluiași articol stabilește și obligațiile furnizorului de informații, și anume: „Furnizorii de informații, posesorii de informație cu caracter personal sînt obligați să protejeze confidențialitatea vieții private a persoanei.”

Propunere: *Prevederile art.12 și 13 ar putea fi comasate într-un singur articol, atît după conținut, cît și potrivit normelor tehnicii legislative, avînd următoarea redacție:*

„Articolul 12. Păstrarea secretului profesional

(1) *Notarul, notarul stagiar, personalul biroului notarului, persoanele abilitate prin lege să îndeplinească acte notariale, precum și alte persoane care au acces la informația respectivă sînt obligate să păstreze secretul profesional cu privire la actele îndeplinite și/sau faptele care le-au devenit cunoscute în cadrul activității, inclusiv și după încetarea acesteia.*

(2) *La solicitarea/în procesul îndeplinirii actului notarial, notarul asigură confidențialitatea întocmirii actului prin crearea condițiilor de primire a solicitantului/desfășurare a îndeplinirii actului notarial fără prezența terțelor persoanelor/străine de actul notarial, cu excepția personalului biroului și/sau altor persoane (notari stagiați, interpreți, traducători, reprezentanți, martori, medici, etc.) care sînt obligați în aceeași măsură la păstrarea secretului. Terțele persoane, însoțitorii pot participa la îndeplinirea actului notarial dacă părțile consimt sau solicită acest lucru.”*

(3) *Nu reprezintă încălcarea secretului profesional oferirea informației în conformitate cu prevederile Legii nr.982-XIV din 11 mai 2000 privind accesul la informație și/sau în cazurile în care obligativitatea prezentării informației este prevăzută de lege, precum și în cazurile în care persoanele vizate își dau acordul la eliberarea informației ce îi privește, în condițiile legii.*

(4) *Persoanele vinovate de divulgarea secretului profesional poartă răspundere în conformitate cu legea.”*

Articolul 14. Eliberarea informației deținute de notar

Propunere: *Se propune de exclus din titlu cuvintele „deținute de notar”, avînd în vedere că informația respectivă poate fi deținută și de alte persoane care îndeplinesc acte notariale, or ideea acestui articol este că informația cu privire la actele notariale întocmite de persoanele împuternicite în acest sens, inclusiv notarii să fie protejată asigurîndu-se protecția drepturilor persoanelor care au solicitat serviciile notariale respective.*

(1) *Informația cu privire la actele notariale îndeplinite, documentele în baza cărora au fost îndeplinite actele notariale se eliberează persoanelor în numele căreia acestea au fost îndeplinite sau reprezentanților lor.*

Comentariu: *Nu este clară semnificația noțiunii „acțiuni notariale” în sensul acestui proiect, deoarece nu a fost dată o definiție, cel puțin generală/principială în acest sens. Nu este clar dacă informația poate fi eliberată și în privința anumitor acțiuni notariale efectuate/îndeplinite de notar.*

(2) *Informația cu privire la testament se eliberează numai după decesul testatorului, în modul stabilit de Ministerul Justiției.*

(3) *Informația cu privire la actele notariale îndeplinite poate fi eliberată și la cererea:*

- a) instanței de judecată, procuraturii, organelor de urmărire penală în legătură cu cauzele penale, civile sau contravenționale aflate în curs de examinare;
- b) Centrului Național Anticorupție;
- c) Comisiei Naționale de Integritate;
- d) Inspectoratului Fiscal Principal de Stat;

Comentariu: *Referitor la lit.b), c) și d) trebuie precizat exact în ce situații și în ce condiții se eliberează acestor instituții informația respectivă pentru a nu da prilej anumitor abuzuri. Cel puțin, textul alin.(3) ar putea fi completat cu sintagma generală „în cazurile prevăzute de lege”.*

e) executorilor judecătorești, în legătură cu procedurile de executare;

f) Colegiului disciplinar, în legătură cu examinarea abaterilor disciplinare;

Propunere: *Pentru a da claritate, se propune de completat după cuvîntul „disciplinar” cu cuvintele „al notarilor”, iar cuvîntul „abaterilor” de substituit cu cuvintele „sesizărilor privind abaterile”.*

Articolul 16. Responsabilitatea pentru repararea prejudiciului cauzat

(1) Notarul este responsabil pentru prejudiciul cauzat prin încălcarea cu vinovăție a atribuțiilor sale profesionale. Solicitarea reparării prejudiciului cauzat se examinează de către instanța judecătorească.

Propunere: *Se propune de exclus cuvintele „cu vinovăție a”, deoarece însuși cuvântul „încălcarea” presupune că notarul nu a respectat norma legală, iar pentru acest lucru notarul este responsabil și poartă răspundere potrivit legii.*

(2) Termenul de prescripție pentru repararea prejudiciului cauzat constituie 3 ani din momentul când persoana a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului său, dar nu poate depăși 10 ani din momentul cauzării prejudiciului.

Propunere: *Se propune de completat cu următorul text: "Curgerea termenului în cazul autentificării actelor juridice sau eliberarea certificatelor de moștenitor începe din data autentificării sau eliberării acestora, dată la care părțile sînt cunoscute cu condițiile și efectele actelor respective, pentru ce au și semnat în ele."*

(3) Statul nu poartă răspundere pentru prejudiciul cauzat persoanelor de către notari.

(4) Notarul răspunde cu întreg patrimoniul său pentru prejudiciul cauzat intenționat prin exercitarea activității sale. În cazul în care prejudiciul este mai mare decît patrimoniul personal al notarului, acesta se recuperează suplimentar din contul casei de asigurări constituită în acest scop în cadrul Camerei Notariale.

Comentariu: *Nu este clar statutul casei de asigurări a Camerei Notariale (aspecte vizînd achitarea plăților, înregistrarea, corelarea cu prevederile Legii nr.407-XVI din 21 decembrie 2006, cu privire la asigurări, care stabilește toată procedura de la încheierea contractului și pînă la achitarea despăgubirii etc.).*

Nu este suficient de clară ideea potrivit căreia, în cazul cauzării unui prejudiciu, notarul poartă răspundere cu patrimoniul personal și numai dacă nu este suficient, diferența se va acoperi din casa de asigurări. Considerăm că lucrurile ar trebui să fie exact invers, deoarece notarul se asigură tocmai pentru a acoperi prejudiciul în baza contractului de asigurare.

Capitolul III NOTARUL STAGIAR

Articolul 17. Notarul stagiar

Notar stagiar poate fi persoana care:

- a) a susținut concursul de admitere la stagiu;
- b) îndeplinește condițiile prevăzute la art. 9 alin.(1) lit. a)–c) și e), h);

Propunere: *Se propune schimbarea cu locurile a literelor a) și b), reieșind din consecutivitatea condițiilor prevăzute.*

- c) nu desfășoară alte activități remunerate, cu excepția activității didactice, științifice și de creație;

Propunere: *Similar celor expuse la art.8 alin.(1) din proiect, se propune de completat textul la final cu cuvintele „de mediere”.*

De asemenea, considerăm că și notarul stagiar poate deține cote-părți în societățile comerciale, acțiuni și alte valori mobiliare, cum au dreptul și notarii deja investiți în funcție.

Articolul 18. Stabilirea numărului de notari stagiați

(1) Numărul necesar de notari stagiați se determină de Ministerul Justiției după consultarea Camerei Notariale.

Comentariu: *Considerăm că trebuie stabilite careva criterii clare după care să fie stabilit numărul notarilor stagiați, mai ales că se propune un concurs de admitere la stagiu. În cazul în care nu se stabilește un număr-limită și sînt admiși la stagiu toți cei care corespund cerințelor legale, poate fi mai bine pentru sistem, deoarece concurența este mare și vor deveni notari stagiați, respectiv notari, doar cei mai buni/competenți.*

Respectiv, este arbitrară prevederea de a stabili un număr de notari stagiaari, fără a oferi concret anumite criterii legale în acest sens.

Articolul 19. Admiterea la stagiul profesional

(1) Concursul de admitere la stagiul este organizat de Ministerul Justiției și este susținut în fața Comisiei de licențiere. Condițiile, modul de organizare și de petrecere a concursului se stabilesc de Ministerul Justiției cu consultarea Camerei Notariale.

Comentariu: *Această procedură trebuie stabilită din start în lege, deoarece este destul de importantă. Eventual procedură poate fi aprobată printr-un Regulament aprobat de Ministerul Justiției, iar concursul nemijlocit să fie organizat de Camera Notarială. Mai ales că la alin.(2) de mai jos, se prevede că stagiarul va achita și o taxă pentru efectuarea stagiului în contul Camerei Notariale.*

De asemenea, prevederea de la alin.(1) este prea vagă și permite interpretări arbitrare, deoarece nu este clară semnificația noțiunii „consultarea”? Este evident că la elaborarea/modificarea Regulamentului propus mai sus, care ar prevedea condițiile, modul de organizare și de petrecere a concursului, Camera Notarială poate și trebuie să participe/să-și dea avizul, ținând cont de faptul că are competențe importante la acest capitol.

(2) Notarul stagiar urmează să achite în contul Camerei Notariale taxa pentru efectuarea stagiului stabilită anual de către Camera Notarială reieșind din criteriile prevăzute în metodologia de calculare a mărimii taxei adoptată de Camera Notarială;

Comentariu: *Acest alineat contravine alin.(6) lit. d) a art.52 din proiect, care prevede că taxa pentru efectuarea stagiului se stabilește de către Adunarea generală a notarilor. Articolul 19 alin.(2) urmează a fi modificat potrivit competenței atribuite Adunării generale, sau de exclus această competență a Adunării Generale.*

De asemenea, nu considerăm că este necesar ca taxa să fie stabilită anual, ci doar atunci când condițiile impun acest lucru (costuri suplimentare, inflație, etc.), eventual de stabilit expres când această taxă trebuie modificată și în ce condiții.

Considerăm că la stabilirea taxei este necesară implicarea Ministerul Justiției, care, în calitate sa de organ de specialitate ce supraveghează organizarea activității notarilor, să supravegheze și activitățile financiare, urmărind stabilirea unor taxe rezonabile. Chiar metodologia de calculare a mărimii taxei ar trebui avizată sau aprobată de Ministerul Justiției.

(3) Notarul stagiar care a promovat concursul este repartizat de Camera Notarială pentru efectuarea stagiului profesional la un notar care devine notar conducător al stagiului.

Comentariu: *Prin prevederea dată este limitat dreptul notarului stagiar de a-și alege singur notarul conducător al stagiului (evident ca acesta să corespundă cerințelor impuse de lege) cu care în prealabil a convenit acest lucru. Nu este clar nici faptul dacă notarul respectiv este în prealabil înștiințat despre faptul că va trebui să fie conducătorul de stagiul al respectivului notar stagiar. Evident că este posibil/există riscul ca, reieșind din specificul sistemului actual/mentalitatea existentă, mulți notari ar refuza să primească la stagiul dacă s-ar cere acceptul acestora, creînd o problemă în acest sens pentru candidații la stagiul.*

De asemenea, nu este prevăzut după care criterii anume se va repartiza stagiarul la un anume notar și nu la altul, inclusiv după ce criterii vor fi repartizați stagiarii atunci când aceștia vor menționa în cererile sale că doresc sa efectueze stagiul într-o circumscripție teritorială anume.

(4) Notarul stagiar încheie cu Camera Notariala contractul de efectuare a stagiului.

Comentariu: *Nu pare a fi corect că notarul conducător al stagiului să nu fie implicat deloc în procedurile de pînă la numirea sa în această calitate. Anume conducătorului stagiului îi revine*

un rol important și anume al trebuie să asigure condiții notarului stagiar, să-l îndrume, să ceară îndeplinirea unor activități și să le verifice etc. Contractul respectiv ar prevedea anumite drepturi și obligații pentru ambele părți și acestea trebuie să fie clar determinate.

Propunere: *Contractul de stagiu, după un model aprobat de Camera notarială, să fie încheiat între notarul stagiar și notarul conducător al stagiului, după care să fie înregistrat la Camera Notarială.*

(5) Dacă activitatea notarului conducător de stagiu este suspendată sau încetată, Camera Notarială delegă notarul stagiar la un alt notar.

Comentariu: *Nu este reglementată perioada care deja a efectuat-o notarul stagiar la notarul căruia i-a fost suspendată sau încetată activitatea. În mod normal, aceasta ar trebui cumulată cu perioada în care notarul stagiar își va continua stagiul la alt notar desemnat. De asemenea, trebuie stabilită obligativitatea notarului respectiv de a elibera notarului stagiar referința/caracteristica/ raportul pe marginea efectuării stagiului de către notarul stagiar în biroul său. Acest lucru este foarte important, deoarece notarul stagiar nu poartă nici o vină, el și-a îndeplinit atribuțiile de stagiar și suspendarea sau încetarea activității notarului conducător al stagiului nu trebuie să se răsfrângă asupra stagiului.*

(6) Legitimația de notar stagiar se eliberează de Camera Notarială.

Comentariu: *Nu este clar dacă pentru legitimație se va mai achita careva plată sau prețul acesteia este inclus în taxa pentru efectuarea stagiului.*

Articolul 20. Notarul conducător al stagiului

(1) Poate fi conducător al stagiului notarul care are o vechime de cel puțin 5 ani în profesia de notar.

(3) Camera Notarială repartizează notarii stagiarilor notarilor conducători ai stagiului. Notarul nu poate refuza primirea la stagiu din motive neîntemeiate.

Comentariu: *Prevederea de la alin.(3) se dublează cu prevederea de la alin.(3) ale art.19, și urmează a fi exclusă.*

Suplimentar la obiecția expusă mai sus la alin.(3) de la articolul 19, obiectăm asupra faptului că nu sînt expuse motivele care pot fi considerate întemeiate pentru ca un notar să refuze primirea la stagiu și cine anume din Camera Notarială va examina sau nu dacă aceste motive sînt întemeiate sau nu. Putem asista astfel la anumite situații arbitrare, cînd datorită faptului că nu sînt clar determinate aceste motive, se pot crea situații conflictuale. Astfel, prevederea poate fi interpretată subiectiv, se impun stipulări concrete privind motivele pentru care notarul poate refuza primirea la stagiu.

(4) Notarul conducător al stagiului poate avea concomitent cel mult 2 notari stagiar.

(5) Nu poate fi conducător al stagiului notarul care se află în legătură de rudenie până la gradul IV cu notarul stagiar.

Propunere: *Cu toate că este justificată evitarea conflictului de interese la efectuarea stagiului, credem că este exagerat gradul de rudenie IV, acesta poate fi mai mic/reduc.*

Numerotarea consecutivă a alineatelor trebuie corectată corespunzător.

Articolul 21. Stagiul profesional

(1) Stagiul profesional constă în exercitarea de către notarul stagiar a unor activități practice și teoretice sub conducerea și controlul direct al notarului conducător al stagiului și are drept scop obținerea experienței profesionale suficiente în domeniul activității de notar.

(2) Durata stagiului este de 18 luni, calculată din data încheierii contractului de efectuare a stagiului.

Propunere: Considerăm termenul de 18 luni prea mare, deoarece notarii stagieri deja vor trece o preselecție în urma concursului de admitere la stagiul. Termenul stagerii poate să rămână de 1 an de zile, așa cum este la moment (mai ales că acum candidații nu trec nici un examen).

De asemenea, ar necesita să se ia în considerare că anumite persoane ce doresc să facă stagiul deja pot avea o vechime în domeniul juridic, caz în care ar trebui prevăzut un termen redus de stagiul.

(3) Pe perioada efectuării stagiului, notarul stagiar este obligat:

a) să urmeze cursuri de formare inițială;

b) să îndeplinească însărcinările Camerei Notariale, date potrivit competenței acesteia;

Comentariu: Este necesar de indicat mai concret limitele însărcinărilor, faptul că acestea trebuie corelate și cu însărcinările date de către notarul conducător al stagiului, durata totală a lipsei notarului stagiar din biroul notarului conducător de stagiul (de exemplu, să nu fie mai mult de 2 luni din întreaga perioadă a stagiului).

c) să respecte disciplina și programul de efectuare a stagiului profesional.

(4) Modul de desfășurare a stagiului se stabilește de către Camera Notarială.

(5) Stagiul profesional poate fi suspendat în temeiuri similare aplicabile notarului cu excepția stabilită la art. 34 alin. (1) lit. g) - i), pe timpul serviciului militar și în cazul prevăzut la art. 22 alin. (4) lit. b). Perioada de stagiul efectuată anterior se include în durata stagiului profesional.

Comentariu: Este important să se indice pentru ce perioadă a fost suspendat stagiul, căci în cazul în care aceasta este pentru o perioadă mai lungă, atunci, stagiul poate fi chiar reînceput de la etapa inițială.

Este necesară revizuirea generală a textului, inclusiv sub aspectul trimiterilor la alte articole din proiect, deoarece, în unele cazuri, acestea nu corespund și/sau nici nu există astfel de norme în lege (spre exemplu, în art.21 alin.(5) se face trimitere la art.34 alin. (1) lit. g) - i) și la art. 22 alin.(4) la lit. b), dar astfel de texte nu există).

Articolul 22. Cursurile de formare inițială

(1) Cursurile de formare inițială sînt organizate de Camera Notarială. Cursurile de formare inițială se desfășoară la Institutul Național al Justiției.

(2) Programul cursurilor de formare inițială este stabilit de Camera Notarială în coordonare cu Ministerul Justiției și Institutul Național al Justiției. Programul urmează să cuprindă aspecte teoretice ale activității notariale.

Comentariu: Ministerul Justiției nu are competența de a aproba programul respectiv de studiu (curricula) și nici nu este clar cine anume din cadrul Ministerului Justiției trebuie să facă acest lucru.

Propunere: Odată ce Comisia de licențiere este constituită prin ordinul Ministrului Justiției, ea poate avea și competențele în acest sens (spre exemplu, în cazul mediatorilor programa de studiu se aprobă doar de Consiliul de Mediere).

La alin.(2) după cuvîntul „teoretice” se propune de completat cu cuvintele „și practice”.

(3) Durata cursurilor de formare inițială nu poate fi mai mică de 80 de ore pe parcursul întregii perioade de stagiul. Ținerea evidenței duratei cursurilor pentru fiecare notar stagiar, se efectuează de Camera Notarială.

(4) Se include în durata cursurilor de formare inițială și perioada participării notarului stagiar la conferințe, mese rotunde și alte activități similare.

Comentariu: Este necesar de precizat dacă includerea respectivă este valabilă atît pentru conferințele, mesele rotunde, etc. organizate de Camera Notarială sau și pentru cele la care a participat notarul stagiar din propria inițiativă, organizate de alte autorități.

Articolul 23. Atribuțiile notarului stagiar

- (1) Notarul stagiar poate exercita următoarele atribuții date de către notarul conducător al stagiului:
- a) efectuarea lucrărilor de secretariat;
  - b) redactarea proiectelor de contracte care urmează a fi legalizate notarial și de alte acte notariale;

Propunere: *Se propune de substituit cuvintele „contracte care urmează a fi legalizate notarial și de alte acte notariale” de substituit cu cuvintele “acte notariale sau alte acte juridice”.*

- c) analiza și generalizarea practicii notariale;

Comentariu: *Nu este clar ce se are în vedere exact. De exemplu la moment, Legea cu privire la notariat prevede la art. 28 alin.(2) că “Ministerul Justiției asigură practica notarială unică și efectuează analiza statistică a actelor notariale, precum și elaborează recomandări metodologice privind aplicarea uniformă a legislației ce reglementează activitatea notarială de către toate persoanele care desfășoară activitate notarială.” Apare întrebarea: în condițiile când această competență este atribuită însuși Ministerului, cum să se isprăvească un notar stagiar cu această însărcinare și în genere, dacă este logic de atribuit această competență lui? Care sînt consecințele de mai departe ale efectuării analizei respective și la ce va servi ea?*

Nu este argumentată atribuirea acestei competențe notarilor stagiați. Analiza și generalizarea practicii notariale trebuie efectuată de către experți în domeniu, eventual de notari deja cu experiență sau chiar de către Camera Notarială. Notarul stagiar poate fi implicat în efectuarea anumitor studii de specialitate sub îndrumarea conducătorului de stagiu sau chiar independent poate efectua anumite analize, studii, publica articole (eventual într-o revistă a Camerei Notariale, în care să se regăsească tot felul de articole, informații utile, legislație, comentarii, etc.), poate să le dezbată/prezinte în cadrul seminarelor/meselor rotunde la care participă, poate chiar studia la doctorat etc., dar stagiarul nu poate să se ocupe de generalizarea practicii notariale prevăzute în sensul art. 28 din actuala Lege cu privire la notariat.

Mai mult ca atât, la art. 54 lit.c) din proiect se prevede că Consiliul Camerei Notariale aprobă recomandări asupra unificării practicii notariale, iar la art. 50 din acest proiect se prevede că Camera Notarială „implementează standardele profesionale și a bunelor practici în procesul de unificare a practicii notariale;”.

- d) efectuarea lucrărilor de arhivă.

Comentariu: *În general, competențele atribuite notarului stagiar sînt foarte limitate și nu diferă cu nimic de cele atribuite la moment. Astfel, este dificil de acumulat experiență profesională, implicarea sa fiind limitat[doar la cîteva competențe. Ar fi oportun ca notarul stagiar să fie implicat și în dosare mai complicate, sub supravegherea conducătorului de stagiu. De exemplu, ar putea fi însărcinat cu îndeplinirea anumitor acțiuni notariale. De exemplu, de ce nu ar putea notarul stagiar să legalizeze copii de pe documente sau semnături, sau alte acțiuni mai simple?*

Propunere: *De completat acest alineat cu o literă suplimentară, avînd următorul conținut: „e) participarea la îndeplinirea acțiunilor notariale”.*

- (2) Pentru atribuțiile exercitate notarul stagiar va primi o remunerare de la notarul conducător al stagiului.

Comentariu: *Prevederile referitoare la efectuarea stagiului nu au fost bine gîndite și nici corelate între ele. Astfel, reieșind din prevederile proiectului, notarul stagiar încheie contractul cu Camera Notarială, achită taxa în contul Camerei Notariale, iar notarul conducător al stagiului care va trebui să îi ofere condițiile necesare, să îl îndrume, supravegheze, etc., - va trebui și să-i achite o remunerare stagiului. Nu este prevăzut în ce cuantum va fi stabilită această remunerare, după ce formulă de calcul, va fi unică pentru toți notarii stagiați sau va fi*

diferită? Este foarte important de știut ce statut va avea această remunerare, dacă va fi salariu bursă de studii, indemnizație?

Articolul 24. Răspunderea disciplinară a notarului stagiar

(1) Notarul stagiar răspunde disciplinar pentru abaterile de la obligațiile ce îi revin potrivit legii.

(2) Constituie abatere disciplinară:

a) absența nemotivată de la stagiul;

b) îndeplinirea necuviincioasă a însărcinărilor Camerei Notariale;

Comentariu: îndeplinirea necuviincioasă a însărcinărilor Camerei Notariale nu poate servi temei pentru aplicarea răspunderii disciplinare. Notarul stagiar este la etapa la care se instruiște. Mai ales că nu este stabilit cine anume va constata îndeplinirea necuviincioasă a însărcinărilor Camerei Notariale.

Propunere: Se propune de substituit acest alineat cu următoarea redacție „refuzul de a îndeplini însărcinările Camerei Notariale sau îndeplinirea acestora cu depășirea termenului”. Or, refuzul îndeplinirii însărcinărilor, precum și depășirea termenului de executare, într-adevăr poate servi drept temei de aplicare a sancțiunii disciplinare.

c) lipsa nemotivată de la cursurile de formare inițială;

d) divulgarea secretului profesional;

e) atitudinea necuviincioasă față de colegi, personalul Camerei Notariale, precum și față de persoanele cu care intră în contact în perioada efectuării stagiului profesional.

Comentariu: Aceste prevederi sunt formulate defectuos și permit interpretare abuzivă. Eventual, se poate face referire la nerespectarea normelor deontologice sau la atitudine necorespunzătoare etc.

(3) Abaterea disciplinară comisă de notarul stagiar se examinează în modul stabilit de art. 65 și 66 din prezenta lege.

(4) Notarul stagiar îi pot fi aplicate următoarele sancțiuni disciplinare:

a) avertisment;

b) suspendarea stagiului cu o durată de până la 3 luni;

c) rezilierea contractului de stagiul.

Comentariu: Nu sînt clar stabilite efectele sancțiunilor disciplinare și consecințele care survin pentru notarul stagiar, ce se întîmplă în cazul în care notarului stagiar i-au fost aplicate 2 sau mai multe avertismente?

În genere, nu este clar stipulat care sînt consecințele rezilierii contractului de stagiul. Are dreptul notarul să mai solicite repetat efectuarea stagiului, trebuie să treacă un timp anumit? afectează aceasta reputația ireproșabilă a acestuia, se ia în calcul perioada deja efectuată a stagiului, chiar dacă contractul a fost reziliat, etc. ?

Propunere: Alineatul poate fi completat cu prevederi ce ar concretiza faptul că „la aplicarea a două sancțiuni sub formă de avertisment, intervine suspendarea” sau „la aplicarea sancțiunii sub formă de avertisment și după aceasta sub formă de suspendare, la următoarea abatere intervine rezilierea contractului de stagiul”.

(5) Sancțiunea disciplinară se aplică prin decizia Colegiului disciplinar la sesizarea notarului conducător de stagiul sau al Camerei Notariale. Decizia Colegiului disciplinar prin care a fost aplicată sancțiunea disciplinară prevăzută la alin. (3) lit. b) și c) se execută de către Camera Notarială.

Comentariu: Referințele date nu există. Probabil s-a avut în vedere alin.(4), nu alin.(3). De asemenea, considerăm că sancțiunea disciplinară se aplică de către Camera Notarială, dar „în temeiul hotărîrii Colegiului disciplinar”, sintagmă ce trebuie introdusă la propoziția a doua. Nu

este clar cum se aplică sancțiunea disciplinară “avertismentul” și de către cine. A se vedea mai jos propunerea pentru alin. (7).

- (6) Sancțiunile disciplinare aplicate se aduc la cunoștința notarilor stagiați de către Camera Notarială.
- (7) Decizia Colegiului disciplinar poate fi contestată în instanța de judecată.

Propunere. *Se propune de substituit pe întreg conținutul proiectului sintagma „decizia Colegiului disciplinar” cu sintagma „hotărârea Colegiului disciplinar” deoarece, Colegiul disciplinar este un organ colegial și hotărârea se ia cu votul majorității membrilor Colegiului.*

Articolul 25. Încetarea stagiului profesional

- (1) Stagiul profesional încetează în următoarele cazuri:
  - a) la finalizarea perioadei de efectuare a stagiului;
  - b) la rezilierea contractului de efectuare a stagiului.

Comentariu: *Rezilierea contractului este prevăzută ca sancțiune disciplinară, dar nu este prevăzută posibilitatea de renunțare la efectuarea stagiului la cererea însuși a notarului stagiar. Suportă acesta careva consecințe când este din proprie inițiativă, având în vedere că primește remunerare de la notarul conducător la stagiului sau alte consecințe?*

- (2) La finalizarea stagiului profesional, notarului stagiar i se retrage legitimația de notar stagiar și i se eliberează un certificat care atestă efectuarea stagiului.

Propunere: *Se propune de completat după cuvântul „eliberează”, sintagma „de către Camera Notarială”.*

- (3) Notarul stagiar poate participa la examenul de calificare pentru admiterea în profesia de notar pe parcursul a 5 ani de la data finalizării stagiului. După expirarea acestui termen, persoana care a efectuat stagiul profesional poate participa la examen doar cu condiția efectuării repetate a stagiului la un notar cu o durată minimă de 3 luni, cu excepția persoanelor care sînt angajate într-un birou al notarului sau la Camera Notarială.

Comentariu: *Considerăm exagerat termenul de 5 ani. Mai mult, nu este descris clar în ce condiții poate participa, adică are dreptul să se prezinte de mai multe ori timp de 5 ani, este obligat să se prezinte imediat la examen după ce și-a încheiat stagiul, permite neprezentarea doar în cazuri bine întemeiate?*

Propunere: *De substituit termenul de 5 ani cu termenul „3 ani”. De asemenea, considerăm oportun completarea acestui alineat cu prevederea: „Repartizarea la stagiul repetat de 3 luni se efectuează în aceleași condiții stabilite/conform aceleiași proceduri stabilite la general pentru efectuarea stagiului de 18 luni”.*

Capitolul IV ADMITEREA NOTARULUI ÎN PROFESIE

Articolul 26. Admiterea notarului în profesie

- (1) Pentru a fi admisă în profesia de notar, persoana care a finalizat stagiul profesional, urmează să:
  - susțină examenul de calificare pentru admiterea în profesia de notar;
  - promoveze concursul pentru suplinirea locurilor vacante de notar.
- (2) Examenul de calificare pentru admiterea în profesia de notar și concursul pentru suplinirea locurilor vacante de notar se organizează în cazul existenței locurilor vacante de notar.

Comentariu: *Este important de făcut o legătură între admiterea la stagiul și locurile vacante de notari. Desigur că este complicat de stabilit din timp dacă vor fi sau nu locuri vacante, deși acest lucru poate fi estimat în urma anumitor studii și analize specifice (de exemplu: în dependență de vârsta notarilor, creșterea numărului populației într-un anumit teritoriu, creșterea solicitărilor din partea populației, numărul de acte notariale ridicat). Acest*

lucru este foarte important și la stabilirea numărului necesar de notari stagiați, deoarece nu este normal ca să fie admiși la stagiul iar locuri vacante să nu existe. Trebuie neapărat să existe o legătură logică între admiterea la stagiul și probabilitatea/previziunea că vor exista locuri vacante pentru a fi scoase la concurs.

Articolul 27. Criteriile de stabilire a numărului locurilor de notar

(1) Numărul necesar de notari, numărul de locuri vacante ce urmează a fi scoase la concurs, se stabilesc anual de către Ministerul Justiției în urma unei consultări cu Camera Notarială în funcție de:

- a) numărul de locuitori;
- b) numărul de acțiuni notariale;
- c) numărul de notari a căror activitate este suspendată.

Comentariu: Nu este corect că pentru stabilirea numărului necesar de notari la general pe țară și pentru numărul de locuri vacante au fost stabilite aceleași criterii. După cum s-a obiectat la comentariul de mai sus, la stabilirea numărului de locuri vacante, de exemplu se mai adaugă un criteriu clar, și anume, că dinainte se știe cine dintre notari va împlini vârsta de 65 de ani, pînă la care se permite practicarea acestei profesii. Astfel, considerăm că aceste două situații trebuie abordate separat.

De asemenea, așa cum sînt ele formulate, aceste criterii nu spun nimic. Ele trebuie raportate la ceva. De exemplu, la lit.a), doar „numărul de locuitori” nu ne indică nimic, dar dacă acesta este raportat la numărul de notari, în sensul că i se atribuie unui notar un anumit număr de persoane, atunci se poate stabili cîți notari trebuie să existe.

Similar pentru lit. b), acest număr al acțiunilor notariale trebuie raportat fie la numărul notarilor, la numărul populației, chiar și la mărimea/întinderea teritoriului, etc. Mai mult ca atît, avînd în vedere că nu sînt definite acțiunile notariale, nu este clar cum vor fi acestea contabilizate/numărate. Cel mai probabil e că, tot ce efectuează notarul în cadrul procedurilor notariale se încadrează la capitoul acțiuni notariale, dar nu tot timpul toate acțiunile notariale pot fi înregistrate.

La lit.c) trebuia indicată perioada de suspendare, deoarece activitatea suspendată este doar pentru o perioadă determinată, după care acești notari își vor continua activitatea. Nu se poate considera că respectivele locuri devin vacante.

(2) Numărul de notari din teritoriu poate fi majorat sau micșorat pe o perioadă nedeterminată de timp, în cazul suspendării activității notarului pe o perioadă ce depășește un an precum și în cazul asocierii notarului într-un birou asociat dintr-un alt teritoriu de activitate.

Comentariu: Sînt prevederi confuze și este greu de înțeles logica și sensul acestui alineat, mai cu seamă scopul pentru fiecare situație în parte: majorarea numărului de notari și micșorarea numărului de notari, pentru că sînt două situații diametral opuse. De asemenea, nu este clar - sînt acestea niște criterii/temeiuri sau doar consecințele ce survin ca urmare a suspendării sau asocierii notarilor?

Articolul 28. Examenul de calificare pentru admiterea în profesia de notar

(1) Pentru a fi admis în profesie, persoana care a finalizat stagiul profesional, susține examenul de calificare în fața Comisiei de licențiere.

Comentariu: Prevederea dată se repetă în mare parte cu prevederea de la alin. 26 alin. (2) lit.a).

Propunere: Propunem următoarea redacție: „(1) Examenul de calificare se susține în fața Comisiei de licențiere”.

(2) Modul de petrecere a examenului de calificare este stabilit de Ministerul Justiției.

Comentariu: Procedura respectivă trebuie prevăzută principial în lege, dacă se dorește o reformă adevărată în notariat. În caz contrar, situația rămîne aceeași, ba dimpotrivă, se creează mai multe neclarități și confuzii, fiind necesar un șir de acte normative subsecvente pentru implementarea acestei legi.

(3) Pentru a participa la examen, se depune o cerere la Ministerul Justiției care asigură organizarea petrecerii examenului.

(4) Persoana care nu a susținut examenul de calificare poate solicita admiterea repetată la următorul examen. Persoana respinsă de două ori la examenul de calificare va fi admis în profesie după un nou stagiu.

Comentariu: Prevederea este confuză, deoarece, după regula generală, pentru a deveni notar este necesar să efectuezi stagiul, să promovezi examenul de calificare, concursul de suplinire a locurilor vacante. Așa cum este prevăzut în propoziția a doua a acestui alineat „Persoana respinsă de două ori la examenul de calificare va fi admis în profesie după un nou stagiu.”, ceea ce ar putea fi interpretat în sensul că nu mai trebuie să promoveze examenul și concursul pentru suplinirea locurilor vacante de notar.

Propunere: Corectă ar fi formula: „ (4) Persoana respinsă de două ori la examenul de calificare va fi admis la un alt examen de calificare numai după un nou stagiu.”

(5) Rezultatele examenelor de calificare sînt aprobate prin hotărârea Comisiei de licențiere care se aduce la cunoștința persoanelor în termen de 3 zile de la data susținerii examenului și se publică pe pagina web a Camerei Notariale și a Ministerului Justiției.

(6) Hotărârea Comisiei de licențiere poate fi contestată în instanța de judecată în condițiile legii doar în partea ce se referă la procedura de petrecere a examenului.

Comentariu: Nu este clar dacă notarul stagiar poate contesta nota obținută la examen: nu este prevăzut expres acest lucru, dar această posibilitate trebuie să existe, inclusiv pînă a ajunge la instanța de judecată. Considerăm că trebuie să fie oferită posibilitatea ca orice candidat să poată să conteste nota sa dată de comisie, fie în fața aceleiași Comisii, fie să fie instituită o Comisie ce va examina contestațiile respective.

Articolul 29. Concursul pentru suplinirea locurilor vacante de notar

(1) Locurile vacante de notar sînt suplinite prin concurs de persoanele care au susținut examenul de calificare, în ordinea mediei descrescînde și cu alegerea teritoriului de activitate. Modul de organizare și de petrecere a concursului pentru suplinirea locurilor vacante de notar se aprobă de Ministerul Justiției.

Comentariu: Această modalitate a fost/este practică la moment. Dar, notarul stagiar din timp trebuie să aplice pentru un anumit teritoriu de activitate și să concureze cu ceilalți care au solicitat același teritoriu. Astfel, cel care a luat cele mai multe puncte practic devine superiorul inclusiv al celui care înregistrează o diferență neînsemnată de puncte și este în imposibilitate de a concura pentru un teritoriu pentru care are motive întemeiate să aplice.

De asemenea, nu este clar cum se va proceda cînd două persoane cu aceleași puncte acumulate pledează pentru un același loc vacant? Criteriile potrivit cărora se va proceda într-un fel anume trebuie prevăzute clar.

Trebuie de precizat expres că acest concurs pentru suplinirea locurilor vacante se susține în fața Comisiei de licențiere.

(2) Persoanele care au susținut examenul de calificare, dar reieșind din media obținută și din numărul locurilor vacante de notari, nu au promovat concursul pentru suplinirea locurilor vacante, sînt în drept să participe la următorul concurs, cu media obținută, fără a fi obligate să susțină un nou examen. În cazul în care persoana dorește să obțină o medie mai mare, ea poate susține repetat examenul atunci cînd acesta va fi organizat.

(3) Persoana care a susținut examenul de calificare pentru admiterea în profesia de notar, poate participa la concursul pentru suplinirea locurilor vacante de notar pe parcursul a 3 ani de la data susținerii examenului de calificare. După expirarea acestui termen, persoana va participa repetat la examenul de calificare.

Comentariu: *Prevederea este arbitrară în situația în care nici nu se știe cu exactitate dacă se va organiza concurs pe parcursul acelor 3 ani, deoarece e posibil că nu vor exista locuri vacante. Astfel, pe de o parte, i se oferă persoanei care a susținut examenul de calificare să nu participe la concurs dacă nu îi convine locul, de exemplu. Pe de altă parte, nu se știe dacă vor mai fi organizate concursuri, situația fiind incertă și riscantă pentru persoana dată.*

(4) Lista persoanelor care au promovat concursul pentru suplinirea locurilor vacante de notar se aprobă de Comisia de licențiere prin hotărâre, care se publica pe pagina web a Camerei Notariale și a Ministerului Justiției în cel mult trei zile de la adoptare.

Comentariu: *Nu se justifică necesitatea de a mai aproba o listă oarecare, în situația în care există hotărârea Comisiei de licențiere, prevăzută la alin.(5) de mai jos.*

(5) Hotărârea Comisiei de licențiere poate fi contestată în instanța de judecată în condițiile legii.

Propunere: *Să se instituie obligația publicării hotărârii respective pe pagina web a Camerei Notariale și a Ministerului Justiției în cel mult trei zile de la adoptare.*

Articolul 30. Comisia de licențiere

(1) Comisia de licențiere se formează prin ordinul ministrului justiției pe un termen de 4 ani și este compusă din 7 persoane: 3 reprezentanți desemnați de Camera Notarilor și 4 reprezentanți desemnați de Ministerul Justiției, 2 dintre care reprezentanți ai societății civile.

Comentariu: *Nu este clar sensul numirii pentru 4 ani, dacă concursul se organizează după necesitate, în cazul în care există locuri vacante. Nu este clar ce pregătire trebuie să aibă membrii Comisiei de licențiere: academică, să fie notari, juriști?*

Considerăm că trebuie organizat un concurs în acest sens, după cum se practică la moment. În caz contrar, noul proiect nu numai că nu aduce reformă, dar chiar lasă anumite lucruri fără rezolvare.

Nu este clar stipulat nici în privința reprezentanților desemnați de Ministerul Justiției, cei 2, în afara reprezentanților societății civile, dacă sînt aceștia funcționari ai Ministerului Justiției?

Același lucru este valabil și în privința reprezentanților societății civile. Foarte probabil că vor fi mulți doritori de a face parte din această Comisie, dar criteriile de selectare trebuie să fie bine determinate.

(2) Președintele Comisiei de licențiere se alege cu votul majorității membrilor acesteia.

(3) Prin ordin al ministrului justiției vor fi desemnați și 7 membri supleanți ai Comisiei de licențiere conform prevederilor alin. (1).

Comentariu: *Nu este clar sensul desemnării unor membri supleanți, dacă Comisia se creează nu așa de des, pentru un scop bine definit. Nu este clar cînd pot interveni membrii supleanți respectivi, în cadrul aceluiași concurs, sau la organizarea altui examen și concurs?*

(4) Comisia de licențiere adoptă decizii cu votul a 4 membri.

Propunere: *Reieșind din obiecția expusă deja asupra termenului „decizie” se propune de modificat în felul următor: „(4) Comisia de licențiere adoptă hotărâri cu votul a cel puțin 4 membri.”*

(5) Secretariatul Comisiei de licențiere va fi asigurat de către Ministerul Justiției.

Comentariu: Termenul „secretariat” este un termen foarte general. Nu este clar dacă în acest secretariat intră și funcția de Secretar al Comisiei. Or, funcția de Secretar este una importantă în această Comisie și trebuie să fie una responsabilă, care să asigure și confidențialitatea tuturor lucrărilor Comisiei. În gestiunea Comisiei intră petrecerea examenului de calificare care presupune și informați cu privire la testele examenului, notele obținute, etc. Ministerul Justiției va asigura suportul tehnic, spațiu, birotică și altă asistență pentru desfășurarea activității Comisiei de licențiere și a petrecerii examenelor și concursurilor respective.

(6) Modul de organizare a activității a Comisiei de licențiere se aprobă de Ministerul Justiției.

Articolul 31. Licența pentru activitatea de notar

(1) Licența pentru activitatea de notar se eliberează de ministrul justiției persoanelor care au promovat concursul pentru suplinirea locurilor vacante de notar, la cererea persoanei, conform hotărârii Comisiei de licențiere. Licența se eliberează în termen de 10 zile de la adoptarea hotărârii Comisiei de licențiere. Datele despre licența eliberată se includ în Registrul notarilor.

Propunere: De modificat noțiunea „Registrul notarilor” cu „Registrul de Stat al notarilor”, conform art.34 din proiect, asigurînd folosirea uniformă a termenilor pe întreg proiectul.

- (2) Licența pentru activitatea de notar conține:
- a) denumirea organului care a eliberat licența;
  - b) seria și numărul licenței, data eliberării;
  - c) numele și prenumele titularului;
  - d) codul de identificare al titularului;
  - e) semnătura ministrului justiției, certificată prin ștampilă.
- (3) Formularul licenței este un document de strictă evidență.
- (4) Forma licenței este aprobată de Ministerul Justiției.

Propunere: Din punct de vedere al tehnicii legislative este necesară comasarea alin.(3) și (4), într-un singur alineat, avînd următoarea redacție: „(3) Formularul licenței este un document de strictă evidență și se aprobă de Ministerul Justiției”.

Articolul 33. Încetarea activității notariului cu împuterniciri

(1) Notarul, la cerere, este încetat prin ordin al ministrului justiției, cu împuterniciri de exercitare a activității în teritoriu pentru care a promovat concursul.

Propunere: După sensul atribuit prin prezentul alineat, se propune de modificat pe întreg proiectul cuvîntul „teritoriu” cu sintagma „circumscripția teritorială”.

Ordinul se emite în termen de 10 zile de la data depunerii cererii, dacă notarul:

- a) a depus la Ministerul Justiției specimenul semnăturii și amprenta sigiliului;
- b) a înregistrat la Ministerul Justiției sediul biroului;
- c) a încheiat contract de asigurare de răspundere profesională;
- d) a prezentat dovada achitării la contul bancar al Camerei Notarilor a taxei inițiale obligatorii în mărimea stabilită de aceasta.

Comentariu: Nu este clar despre ce taxă obligatorie inițială este vorba, cotizația de membru?

(2) Condițiile prevăzute la alin. (1) urmează a fi îndeplinite în termen de 60 de zile de la data primirii licenței pentru activitatea de notar.

(3) Nerespectarea nemotivată a termenului prevăzut la alin. (2) duce la retragerea licenței. În acest caz, locul vacant va fi ocupat de următorul candidat din lista persoanelor care au susținut examenul de calificare și au participat la concursul pentru suplinirea acestui loc vacant, în ordinea mediei descrescânde.

(4) Ordinul ministrului justiției privind învestirea cu împuterniciri se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(5) După investirea cu împuterniciri Camera Notarială îi eliberează notarului legitimația de notar.

Propunere: *De substituit sintagma „După învestirea” cu sintagma „În baza ordinului de învestire”.*

Articolul 34. Registrul de stat al notarilor

(1) Ministerul Justiției deține Registrul de stat al notarilor, care face parte componentă a Registrului de stat al unităților de drept.

(2) Registrul de stat al notarilor este ținut în limba de stat, în formă electronică și cuprinde:

- a) datele de identitate ale notarului;
- b) numărul licenței și data eliberării;
- c) numărul și data ordinului privind învestirea cu împuterniciri;
- d) teritoriul de activitate;
- e) date privind suspendarea și încetarea activității.

Propunere: *Considerăm oportun ca Registrul de Stat al notarilor să fie ținut și în format scris, deoarece nu este prea voluminos.*

(3) Persoana înscrisă în Registrul de Stat al notarilor este obligată să informeze Ministerul Justiției, în cel mult 5 zile lucrătoare, despre schimbările intervenite în datele indicate la alin. (2).

Propunere: *De substituit sintagma „Persoana înscrisă în Registrul de Stat al notarilor” cu termenul „Notarii”.*

Articolul 35. Dosarul personal al notarului

Dosarul personal al notarului se păstrează la Ministerul Justiției. Dosarul personal conține: copia de pe licență, textul jurământului, copiile de pe hotărârile și deciziile emise de Comisia de licențiere și de Colegiul disciplinar, alte date ce țin de activitatea notarului.

Comentariu: *Trebuie descrise clar compartimentele dosarului sau informația ce trebuie să se conțină. Este foarte importantă informația privind ordinul de învestire, înregistrarea biroului notarului, sancțiunile disciplinare aplicate, etc.*

Capitolul V ORGANIZAREA ACTIVITĂȚII NOTARULUI

Articolul 36. Teritoriul de activitate a notarului

(1) Notarul este obligat să activeze în teritoriul de activitate pentru care a promovat concursul pentru suplinirea locurilor vacante de notar.

Comentariu: *A se vedea propunerea de la art.33 alin.(1) din proiect. Este important de stabilit în lege cum se determină acest teritoriu/circumscripție teritorială, după ce criterii și cum sînt ele aprobate, etc.*

(2) Ministrul justiției poate dispune prin ordin extinderea competenței teritoriale a unui notar din teritoriul învecinat pe o durată de maximum 6 luni, în următoarele cazuri:

- a) absenței temporare a notarului de la birou, dacă pe teritoriul unde își desfășoară acesta activitatea nu este un alt notar;
- b) existenței unui loc vacant de notar într-un teritoriu determinat, în cazul în care în respectivul teritoriu nu își desfășoară activitatea un alt notar;
- c) existenței unui volum mare al solicitărilor de întocmire a actelor notariale într-un teritoriu determinant.

Comentariu: Nu este clar ce presupune exact extinderea competenței teritoriale în cazul dat: că notarul trebuie fizic să se deplaseze în acel teritoriu de activitate, să-și mai deschidă un birou notarial în acel teritoriu? Aceste soluții presupun un efort mare și cheltuieli suplimentare. Din text nu este clar dacă se cere acordul notarului sau nu, sau că această prevedere permite să deservească cetățenii din teritoriul respectiv pe anumite proceduri (de exemplu - de succesiune, eliberarea copiilor din arhivă, etc.). Pentru celelalte atribuții, notarul oricum are competență generală, potrivit art.37 din proiect.

De asemenea, referitor la lit.c) nu este clar cum se va determina volumul mare al solicitărilor, acesta va fi raportat la ce? Și este important ca acest număr ridicat al solicitărilor să fie constant sau poate fi și temporar? Nu există criterii clare stabilite în acest sens.

Propunere: De concretizat la acest alineat, că se extinde competența cu privire la dosarele succesoriale din circumscripția respectivă.

(3) Cu acordul notarului, Ministrul Justiției poate dispune prin ordin extinderea competenței teritoriale pentru cazurile prevăzute la alin. (2) pe o perioadă mai mare de 6 luni, dar care nu poate depăși un an.

Comentariu: A se vedea obiecția expusă mai sus, valabilă și în acest caz.

Articolul 37. Competența de activitate

(1) În îndeplinirea atribuțiilor ce îi revin notarul are competență generală, cu excepțiile prevăzute de lege în care competența notarului se extinde doar în limita unității administrativ teritoriale pentru care a promovat concursul.

Propunere: Întru uniformizarea termenilor pe întreg conținutul proiectului, se propune de substituit sintagma „unitatea administrativ teritorială” cu sintagma „circumscripției teritoriului”.

(2) În cazul în care în circumscripția unui teritoriu de activitate funcționează mai multe birouri notariale, competența teritorială a fiecărui notar se extinde pe tot cuprinsul acelei circumscripții.

(3) Conflictuale de competență între notarii care activează în teritorii de activitate diferite se soluționează de Camera Notarială.

Comentarii: Considerăm oportun de prevăzut că în cazul în care părțile nu sînt de acord cu decizia luată de Cameră în privința stabilirii competenței, acestea se pot adresa în instanța de judecată.

Articolul 38. Schimbarea teritoriului de activitate

(1) Schimbarea teritoriului de activitate a notarului se face exclusiv prin concurs. La concurs participă notarii care au desfășurat activitate practică în domeniu de cel puțin 5 ani.

Comentariu: Pentru a evita interpretările abuzive, este necesar ca după cuvintele ”activitate practică”, termenul „în domeniu” să fie substituit cu cuvintele ”în profesia de notar”, deoarece notarii își pot suspenda activitatea din diferite motive, iar sintagma „activitate practică în domeniu” este prea generală.

(2) Concursul pentru schimbarea teritoriului de activitate a notarului este organizat doar atunci când există locuri vacante de notar și până la desfășurarea examenului de calificare pentru admiterea în profesia de notar și a concursului pentru suplinirea locurilor vacante de notar stabilit în art.29.

(3) Condițiile de organizare a concursului pentru schimbarea teritoriului de activitate a notarului se stabilesc de Ministerul Justiției.

Propunere: Se propune de substituit cuvîntul „condițiile” cu termenul „procedura” deoarece condițiile trebuie prevăzute în lege.

Nu este clar în ce constă acest concurs. Trebuie să fie un examen, un test practic ? Dacă să analizăm alin.(4) vedem că „Ocuparea locurilor de către notarii care au promovat concursul pentru schimbarea teritoriului de activitate se face în ordinea mediilor obținute”. Deci dacă există niște medii, trebuie să existe și un examen, etc. Detaliile respective trebuie prevăzute expres în lege.

Concursul pentru schimbarea teritoriului de activitate a notarului se susține în fața Comisiei de licențiere.

(4) Ocuparea locurilor de către notarii care au promovat concursul pentru schimbarea teritoriului de activitate se face în ordinea mediilor obținute. În cazul în care doi sau mai mulți notari au aceeași medie, prioritate se acordă notarului care:

- a) are vechime mai mare în funcția de notar;
- b) în ultimul an nu a fost sancționat disciplinar;
- c) în ultimii 2 ani nu și-a schimbat teritoriul de activitate;

Comentariu: *Considerăm că termenul de 2 ani este prea mic și trebuie extins pînă la 5 ani, cum este prevăzut la alin.(1). Aceasta ar asigura o stabilitate și pentru cetățeni, pentru că o procedură notarială deschisă la un notar, de exemplu, pe motive succesoriale, poate dura mai mult de 2 ani, caz în care apar probleme cu finisarea procedurilor respective.*

d) domiciliază (împreună cu familia) de mai mult timp în localitatea în care solicită schimbarea teritoriului de activitate.

Comentariu: *Considerăm că aici mai pot fi adăugate și alte circumstanțe, cum ar fi că soțul/soția activează în circumscripția teritorială respectivă, copiii frecventează școala din teritoriul dat, etc.*

Nu este clar cum se aplică aceste prevederi, cumulativ sau într-o ordine prioritară, adică se dă prioritate circumstanțelor în ordinea în care sînt expuse sau cum exact? Întrebarea apare, deoarece de exemplu, pot fi doi notari cu aceeași medie, unul are vechime de 6 ani, dar fără nici o sancțiune disciplinară, și altul de 7 ani, dar cu sancțiune disciplinară în ultimul an. Respectiv, nici unul dintre ei nu și-au schimbat teritoriul de activitate și nici nu domiciliază în teritoriul respectiv (sau ambii domiciliază). Claritatea este necesară pentru a evita conflicte și hotărîri arbitrare.

(5) Notarii care doresc să-și schimbe între ei teritoriul de activitate depun, la Ministerul Justiției cererea în care se indică motivele solicitării schimbării teritoriului de activitate. În decursul unui an, pentru notar se permite o singură dată schimbarea teritoriului de activitate.

Comentariu: *Schimbarea teritoriilor de activitate este un drept îndoielnic, deoarece teritoriile respective nu le aparțin cu titlu de proprietate. Cum licența pentru activitate de notar nu este transmisibilă, așa nici teritoriul nu poate fi. În primul rînd nu este echitabil pentru alți notari care tot ar vrea să își schimbe acea circumscripție teritorială, dar sînt nevoiți să meargă la concurs, așa cum prevede legea. Or, prin această normă, se favorizează înțelegerile/tranzacțiile ascunse între notari. Legea spune destul de clar și tranșant: notarul își exercită activitatea în limita teritoriului pentru care a promovat concursul; iar la alin.(1) se prevede că „Schimbarea teritoriului de activitate a notarului se face exclusiv prin concurs”.*

Mai mult ca afit, pentru notarii care fac schimb între ei este prevăzut doar un termen de 1 an, în comparație cu 2 ani prevăzuți mai sus pentru cei care merg la concurs. De asemenea, nu este clar dacă și acestor notari li se aplică condiția de a avea vechime în profesia de notar de minim 5 ani, faptul că au sau nu sancțiuni disciplinare etc., condiții ce sînt stabilite pentru notarii care își schimbă circumscripția teritoriului de activitate prin concurs.

Prin urmare, modalitatea propusă poate fi discriminatorie față de alți notari.

Propunere: *Reieșind din cele expuse, se propune că schimbul între notari să fie exclus din lege, limitînd astfel posibilitățile de înțelegeri private și ascunse.*

Articolul 39. Biroul notarului și formele de organizare a activității de notar

(1) Pentru a fi investit în funcție, notarul trebuie să dispună de un birou amplasat în limitele teritoriului de activitate. Biroul notarului nu are statut de persoană juridică, fiind numai locul unde notarul își desfășoară activitatea.

(2) Notarul dispune de un singur birou și stabilește de sine stătător amplasarea acestuia în limitele teritoriului de activitate.

***Comentariu:** Considerăm oportun ca amplasarea biroului notarului să fie reglementată de Camera Notarială. Birourile ar trebui amplasate la o distanță minimă concretă unul de altul. Serviciile notariale trebuie să fie accesibile cetățenilor, reieșind și din amplasarea/repartizarea birourilor notariale în limita circumscripției teritoriale atribuite.*

(3) Activitatea notarului se desfășoară în cadrul unui birou individual sau asociat special amenajat conform cerințelor stabilite de Guvern.

***Comentariu:** Nu este clar cine verifică la început dacă biroul respectiv corespunde cerințelor. Propunem ca verificarea prealabilă să fie efectuată de Camera Notarială, care să elibereze un aviz de funcționare/înregistrare, anexat de către notar la cererea sa de investire în funcție.*

De asemenea, art.44 alin.(2) prevede că notarii pot crea depozite de păstrare a arhivei notariale, pe când condițiile de amenajare a biroului notarial prevăd și obligativitatea asigurării păstrării arhivei. În acest fel, considerăm oportun ca alin.(3) să fie completat cu o frază care să prevadă că, condiția referitoare la încăperea pentru arhivă din cadrul biroului nu este necesară, atunci când notarul face dovada că arhiva activității notariale va fi depozitată în alt loc, corespunzător anumitor cerințe.

(4) În cadrul biroului asociat fiecare notar își desfășoară activitatea în mod individual și răspunde personal pentru activitatea sa profesională. Raporturile dintre notari din cadrul biroului asociat sînt reglementate în bază de contract.

(5) Notarul asociat, care are teritoriul de activitate diferit decît teritoriul unde este amplasat biroul asociat, în urma desfacerii contractului de asociere se va întoarce în teritoriul de activitate ocupat pînă la încheierea contractului și nu va putea înființa un birou individual în teritoriul de activitate unde este amplasat biroul asociat.

***Comentariu:** Acest alineat vine în contradicție cu art.36 alin.(1) din proiect, care spune că notarul va activa doar în limita teritoriului de activitate pentru care a promovat concursul pentru suplinirea locurilor vacante de notar.*

***Propunere:** Asocierea să fie posibilă doar pentru notarii cu același teritoriu de activitate.*

(6) Nu se admite asocierea notarului dacă în teritoriul de activitate pe care la ocupat prin concurs va fi îngrădit accesul publicului la servicii notariale.

***Comentariu:** Nu este clar cine și cum determină apariția situației și dacă aceasta înseamnă că trebuie stabilit un număr minim de notari care nu trebuie redus, prin asocierea notarului respectiv la un alt birou din altă circumscripție? În aceste condiții notarii se vor adresa în instanța de judecată, care (cel mai probabil) va stabili dacă în circumscripția respectivă a rămas cel puțin un notar, atunci cetățenii deja au acces la serviciile notariale. Pe cînd de fapt, accesul deja va fi îngrădit, dacă notarul va fi suprasolicitat.*

(7) Notarul este obligat să prezinte Ministerului Justiției următoarele informații privind biroul în care-și desfășoară activitatea:

- a) datele de contact (adresă poștală și adresa electronică, număr de telefon/fax);
- b) copia actelor ce confirmă dreptul de proprietate sau folosință asupra spațiului unde este amplasat biroul notatului;
- c) copia contractului de asociere, în cazul în care activitatea se desfășoară în cadrul unui birou asociat.

***Comentariu:** În cazul în care se acceptă ideea cu aprobarea unui aviz din partea Camerei Notariale privind corespunderea biroului cu cerințele stipulate, atunci, notarul prezintă doar*

avizul respectiv ca anexă la cererea de investiție care va conține toate aceste detalii și, respectiv, alineatul acesta nu-și mai are rostul. A se vedea comentariul la alin.(3) art.39 din proiect.

(6) În cazul în care notarul dorește să-și schimbe amplasarea biroului notarial, acesta va informa Ministerul Justiției despre intenția de schimbare. Schimbarea amplasării biroului notarului este supusă aceluiași reguli pentru care a fost inițial înregistrat biroul.

(8) Este interzisă amplasarea biroului notarului în sediile aflate în gestiunea instanțelor de judecată.

Comentariu: *Este important de prevăzut ca destinația spațiului respectiv să nu fie locativ.*

(9) La intrarea în biroul notarial este amplasat un panou oficial care trebuie să corespundă unui model unic aprobat de Ministerul Justiției, care pe lângă stema de stat va cuprinde sintagma „Republica Moldova”, „Notar”, „numele și prenumele notarului”.

Propunere: *Considerăm că modelul poate fi aprobat de Camera Notarială.*

Articolul 40. Programul de lucru

(1) Biroul notarului trebuie să fie deschis cel puțin 5 zile pe săptămână. Notarul urmează să activeze conform programului stabilit de Camera Notarială nu mai puțin de 5 ore pe zi în zilele de lucru. Programul de lucru este afișat la sediul biroului.

Comentariu: *Nu este clar de ce Camera Notarială trebuie să stabilească programul de lucru al notarului. Notarul singur își stabilește programul în conformitate cu condițiile legale și doar informează Camera Notarială despre programul său.*

(2) Notarul este obligat să informeze Camera Notarială despre lipsa sa de la birou mai mult de două zile.

Comentariu: *Notarul trebuie să informeze în prealabil despre lipsa sa de la birou, cu excepția cazurilor de forță majoră sau alte cazuri excepționale, când notarul nu a avut posibilitate să anunțe din timp că va lipsi. Totodată, când notarul știe că va lipsi de la birou, acesta trebuie să afișeze la sediul biroului acest lucru, pentru ca cetățenii să știe cât va lipsi notarul și când pot reveni.*

(3) Respectarea programului de lucru al biroului notarului este verificat de Camera Notarială.

Comentariu: *Trebuie de prevăzut că notarul poate/are dreptul de a activa și în afara programului de lucru, atunci când sînt solicitări de la cetățeni și notarul acceptă.*

Articolul 42. Evidența contabilă și impozitarea notarilor

Notarul este obligat să ducă evidența contabilă și să achite impozitul pe venit, în condițiile legii.

Propunere: *Se propune de exclus acest articol și de indicat la art.11 ”Obligațiile notarului” o obligație suplimentară în următoarea redacție ”Notarul este obligat să ducă evidența contabilă și să achite toate plățile obligatorii aferente activității notariale, în condițiile legii. ”*

Articolul 43. Sigiliul notarului și blanchetele speciale de strictă evidență

Comentariu: *Hotărîrea Guvernului nr. 294 din 17.03.1998 cu privire la executarea Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 406-II din 23 decembrie 1997 prevede la Anexa nr.3, Regulamentul cu privire la activitatea în domeniul confecționării stampilelor; iar Hotărîrea Guvernului nr.60 din 05.02.1991 cu privire la aprobarea Instrucțiunii despre modul de confecționare, multiplicare a Stemei de Stat a RM precum și confecționarea, utilizarea, păstrarea și lichidarea preselor de imprimare a sigiliilor cu Stema de Stat a RM –*

reglementează modul de confecționare, multiplicare a Steimei de Stat, precum și confecționarea utilizarea, păstrarea și lichidarea preselor de imprimare a sigiliilor, ștampilelor, pecetilor.

Propunere: *Reieșind din prevederile menționate mai sus, se propune ca pe tot parcursul acestui articol și al proiectului, termenul de „sigiliu” să fie substituit cu termenul „ștampilă”.*

De asemenea, este foarte util pentru activitatea unui notar, ca acesta să dispună și de un sigiliu, în sensul prevăzut de aceleași acte normative expuse mai sus.

(1) Notarul dispune de un sigiliu de configurație rotundă cu imaginea stemei de stat plasată pe centru, în jurul căreia se inscripționează cuvintele "Republica Moldova", "Notar", „numele și prenumele notarului”, „numărul licenței”. Sigiliul se confecționează după un model unic, aprobat de Ministerul Justiției în baza extrasului din Registrul de stat al notarilor eliberat la cererea de investire cu atribuții a notarului.

(2) Notarul aplică sigiliul personal și exclusiv pe actele ce țin de activitatea notarială.

(3) Sigiliul se păstrează într-un safeu securizat în incinta biroului notarial sub supravegherea și pe răspunderea personală a notarului.

(4) În cazul pierderii sau a furtului sigiliului, notarul este obligat imediat să comunice acest fapt autorităților competente și Ministerului Justiției.

(5) În cazul în care sigiliul este deteriorat sau sînt alte motive ce impun înlocuirea acestuia, acest lucru se efectuează doar cu informarea și autorizarea Ministerului Justiției.

(6) Confecționarea, utilizarea, păstrarea și predarea spre lichidare a sigiliului este atribuția exclusivă a notarului care va suporta personal cheltuielile aferente, cu excepțiile prevăzute de lege.

(7) Pentru evidența lucrărilor de secretariat, notarul dispune de un sigiliu pentru corespondența de intrare și ieșire de formă dreptunghiulară care este utilizat de către notar, salariații notarului și notarul stagiar.

(8) Actele notariale pot fi întocmite de către notar pe blanchete speciale de strictă evidență, în condițiile legii.

Comentariu: *La alin.(8) nu este clară trimiterea la „lege”. Anume actul legislativ de față trebuie să prevadă dacă este obligatoriu ca actul notarial să fie întocmit pe blanchete de strictă evidență sau nu. Cuvîntul „pot” nu este indicat în asemenea reglementări.*

Articolul 44. Arhiva activității notariale

(1) Actele notariale îndeplinite de notar în procesul desfășurării activității notariale, care potrivit legislației se supun păstrării, inclusiv actele în temeiul cărora acestea au fost îndeplinite, registrele activității notariale formează arhiva activității notariale care este proprietate a statului.

(2) Notarii sînt în drept să înființeze depozite comune pentru păstrarea arhivei notariale.

Propunere: *De completat alineatul cu sintagma, „în corespondere cu cerințele legale și cu avizul pozitiv al Camerei Notariale”.*

(3) Notarul ține arhiva activității notariale și în formă electronică.

Comentariu: *Nu este clar dacă notarul ține inclusiv contractele și celelalte acte notariale sau doar informația privind arhiva (registrele actelor notariale, nomenclatoarele, opise, etc.). Nu este argumentată necesitatea ca notarul să păstreze și textele electronice ale actelor notariale.*

(4) În cazul încetării activității notariale sau schimbării teritoriului de activitate al notarului, arhiva notarială se transmite în temeiul ordinului Ministrului Justiției de notar, în termen de 1 lună, arhivei raionale sau municipale din teritoriul de activitate al notarului, conform actului de preluare-predare, cu anexarea Opisului documentelor transmise.

(5) În cazul decesului notarului, imposibilității de a transmite personal arhiva notarială sau netransmiterii arhivei notariale, aceasta va fi transmisă arhivei raionale sau municipale în temeiul Ordinului Ministrului Justiției de către Comisia creată în acest scop din reprezentanți ai Ministerului Justiției, Camerei Notariale, Serviciului municipal sau raional de arhivă. Transmiterea se va efectua în baza actului de preluare-predare, cu anexarea Opisului documentelor transmise, întocmit în 3 exemplare, care se va transmite fiecărui membru al Comisiei.

(6) Arhiva notarială poate fi transmisă arhivei raionale sau municipale și în timpul activității notarului.

Comentariu: Nu este clar cine va elibera duplicate, copii, informații din arhiva notarială, și ce taxe se vor lua pentru aceasta. În acest sens trebuie modificate legile privind activitatea instituțiilor vizate, pentru a le atribui competențe în domeniul notarial.

De asemenea, aceste persoane/instituții trebuie incluse la obligația păstrării secretului privind actele notariale aflate în arhivă, precum și la articolul despre eliberarea informației privind actele notariale.

(7) Ministrul Justiției va dispune transmiterea testamentelor, a dosarelor succesoriale, precum și a documentelor necesare pentru finalizarea procedurilor notariale începute, altui notar din același teritoriu de activitate la propunerea Camerei Notariale.

Comentariu: Această competență poate fi atribuită Camerei Notariale. De asemenea, trebuie prevăzut expres în ce situații se va dispune transmiterea (în cazul suspendării, încetării?).

(8) Termenele de păstrare a actelor notariale, modul de evidență, pregătire, păstrare și predare a acestora se stabilesc de Ministrul Justiției, la propunerea Camerei Notariale.

Comentariu: Considerăm că această competență trebuie atribuită doar Camerei Notariale.

Articolul 45. Dările de seamă ale notarilor

Notarul prezintă Camerei Notariale, o dată în semestru darea de seamă despre activitatea sa profesională, în forma stabilită de aceasta.

Comentariu: Darea de seamă ar trebui să fie anuală, cea semestrială nu este relevantă.

Articolul 46. Plățile pentru activitatea notarială

(1) Actele notariale, acordarea consultațiilor notariale, redactarea proiectelor de documente și alte acțiuni notariale, se efectuează contra plată.

(2) Pentru activitatea notarială se achită:

- a) taxa de stat;
- b) plata pentru activitatea notarială.

Comentariu: Nu este clar ce înseamnă consultație notarială, deoarece ele nu sînt altceva decît consultații juridice. Este important de făcut distincție între consultațiile juridice care le poate acorda notarul și explicațiile notariale ce trebuie efectuate de către notar în legătură cu îndeplinirea anumitor acte notariale. A se vedea obiecția la art. 2 din prezentul proiect.

Este necesar de stabilit în lege, că notarul eliberează factură sau alt document de plată, în afară de faptul că plata respectivă este indicată în actul notarial întocmit. De asemenea, pentru claritate, se propune de adăugat după cuvîntul „achită” termenul „cumulativ”.

Propunere: Se propune de comasat aceste două alineate cu următoarea redacție:

„(1) Actele notariale, acordarea consultațiilor notariale, redactarea proiectelor de documente și alte acțiuni notariale, se efectuează contra plată, care cuprinde taxa de stat și plata notarială.”

(3) Cuantumul taxei de stat se stabilește de lege, se încasează în mod obligatoriu și se varsă la bugetul de stat cel târziu în ziua lucrătoare următoare celei în care a fost îndeplinit actul notarial.

Comentariu: Este necesar de precizat cînd anume se achită plata respectivă, la momentul cînd a depus cererea de întocmire a actului notarial sau doar la sfîrșit, cînd se ridică actul notarial.

Considerăm oportună să fie prevăzută modalitatea de a percepe în avans un procent oarecare (în dependență de actul notarial/acțiunea solicitată) înainte ca notarul să finalizeze actul respectiv. Deoarece din practică se constată situații cînd părțile se pot prezenta la notar cu

solicitarea de a întocmi acte notariale, notarul lucrează, elaborează proiecte de contracte, solicită informație de la alte autorități iar părțile renunță ori nu se înțeleg ele.

(4) Mărimea plății pentru activitatea notarială se stabilește în conformitate cu metodologia calculării plăților, stabilită de Guvern.

Comentariu: *La art.1 alin.(2) din proiect se spune că metodologia plății va fi stabilită prin lege! Trebuie corelate prevederile.*

(5) Sumele bănești prevăzute la alin. (2) se indică în mod obligatoriu în actul notarial îndeplinit și în registrul actelor notariale.

Comentariu: *În acest alineat se face referire la actul notarial și la registrul actelor notariale, dar sînt omise acțiunile notariale. Acestea vor trebui contabilizate la fel și vor fi de asemenea înregistrate, pentru că și pentru ele se va percepe plată.*

Propunere: *Se impune completarea acestui articol sau alineat cu prevederi referitoare la acțiunile notariale.*

(6) Din plata primită de notar pentru activitatea notarială se acoperă cheltuielile aferente exercitării activității profesionale, asigurării ei tehnico-materiale, locațiunii și întreținerii biroului notarial, ținerea arhivei activității notariale, plății pentru serviciile personalului auxiliar angajat, cotei de contribuție obligatorie a notarului, sumei concediului anual, pentru contribuțiile de asigurări sociale de stat, și de asigurări obligatorii de asistență medicală.

Comentariu: *Nu este clar sensul acestui alineat și care este finalitatea lui. Propunem ca acesta să fie exclus, pentru a nu crea confuzii.*

Capitolul VI SUSPENDAREA ȘI ÎNCETAREA ACTIVITĂȚII NOTARULUI

Articolul 47. Suspendarea activității notarului

(1) Activitatea notarului se suspendă în cazul:

a) deținerii unei funcții electivă sau numirea într-o funcție, pe durata unui singur mandat, dar nu mai mult de 4 ani;

Comentariu: *Nu este clar, în cazul în care este ales și pentru al doilea mandat (de exemplu, la art.55 alin.(1) se prevede că Președintele Camerei Notariale poate fi ales pentru două mandate consecutive), va trebui lipsit notarul de licență?*

Propunere: *Considerăm că trebuie exclusă sintagma „pe durata unui singur mandat, dar nu mai mult de 4 ani”.*

b) desfășurării unei activități incompatibile – până la înlăturarea circumstanțelor de incompatibilitate, dar care nu poate depăși 3 luni;

c) depunerii cererii pe motiv de concediu de maternitate și de concediu pentru îngrijirea copilului cu vârstă de până la 3 ani;

d) ridicării nivelului de calificare profesională, cu acordul Camerei Notariale pe o perioadă de până la 3 ani;

Comentariu: *De regulă, studiile postuniversitare/masteratele au o durată de 2 ani. Propunem ca termenul de 3 ani să fie substituit cu 2 ani. De asemenea, sintagma „cu acordul” poate servi impediment la realizarea ridicării nivelului de calificare.*

Propunere: *Recomandăm de substituit cuvîntul „acordul” prin cuvîntul „informarea”. Oricum cererea se va examina de Ministrul Justiției, care se va pronunța asupra suspendării.*

e) angajării la Camera Notarială, dar nu mai mult de 4 ani;

- f) incapacității temporare de muncă cu o durată mai mare de 4 luni consecutive, dar care nu poate depăși un an;
- g) punerii pe rol a cererii privind declararea notarului incapabil sau limitarea capacității lui de exercițiu - până la emiterea unei hotărâri judecătorești irevocabile;
- h) aplicării unei sancțiuni disciplinare în condițiile art. 62 lit. e);

Comentariu: După cum am obiectat și la art.21 alin.(5), este necesar de revizuit și de modificat referințele din articole din întreg proiectul, inclusiv la lit.h) din acest articol, deoarece la art.62 lit.e) nu există. Același lucru este valabil și pentru lit. k) din acest articol, care face trimitere la art.11 lit.j).

- i) nevărsării contribuțiilor obligatorii la contul Camerei Notarilor la scadență până la achitarea lor integrală, dar nu mai mult de 5 luni;

Comentariu: A se vedea obiecția la lit.k). Nu este clar cum se întâmplă în practică acest lucru: Camera Notarială sesizează Ministrul Justiției care suspendă prin Ordin sau suspendarea este asimilată unei sancțiuni disciplinare?

La alin.(3) de mai jos se prevede că pentru faptele de la lit.i) activitatea se suspendă prin ordinul Ministrului Justiției, la cererea notarului, dar acest lucru nu este realizabil în practică. Notarul poate să ascundă acest lucru, să achite contribuția respectivă, pentru a nu i se suspenda activitatea etc.

Sintagma „Camera Notarilor” urmează a fi substituită cu sintagma „Camera Notarială”, așa cum este pe întreg textul proiectului.

- j) lipsei contractului de asigurare de răspundere civilă – pe o perioadă ce nu poate depăși 5 luni;
- k) neacumulării numărului de ore academice anuale la cursurile de formare continuă, pînă la acumularea numărului de ore stabilit de art. 11 lit. j;

Comentariu: Nu este rezonabilă această circumstanță, deoarece poate fi aplicată o sancțiune disciplinară, dar obligatoriu suspendarea activității, pentru că au de suferit și cetățenii. În general, considerăm că trebuie prevăzute separat și clar determinate circumstanțele cînd suspendarea se face la cererea notarului și cînd suspendarea intervine ca sancțiune aplicată notarului.

- l) aplicării de către instanța de judecată a unei măsuri preventive sub formă de arest preventiv sau de arest la domiciliu - pe durata aplicării măsurii preventive;
- m) în alte cazuri stabilite de lege.

Propunere: Este necesar de completat acest alineat și cu situația cînd notarul este pus sub învinuire în cadrul unui proces penal, pînă la judecarea definitivă a dosarului.

(2) În cazurile prevăzute la alin. (1) lit. a), b), g), h), j), k) și m) suspendarea se dispune prin ordin al ministrului justiției din oficiu sau la cerere.

(3) În cazurile prevăzute la alin. (1) lit. c), d), e) i) și l) suspendarea se dispune prin ordin al ministrului justiției la solicitarea notarului.

Comentariu: La art.69 alin.(7) din proiect se prevede că Ministrul Justiției suspendă activitatea notarului în baza deciziei Colegiului disciplinar al notarilor, ca urmare a aplicării sancțiunii disciplinare. Însă în acest articol nu se spune nimic despre această situație și prevederile din articole trebuie corelate. De asemenea, trebuie specificat în care cazuri suspendarea apare ca sancțiune disciplinară.

(4) Notarul a cărui activitate a fost suspendată nu este în drept să îndeplinească acte notariale. Îndeplinirea de către notar a actelor notariale pe perioada suspendării activității servește drept temei pentru retragerea licenței. Orice act notarial îndeplinit de notar în perioada suspendării activității lui este nul.

(5) Ordinul ministrului justiției privind suspendarea activității notarului sau reînvestirea acestuia cu împuterniciri se aduce la cunoștința notarului și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(6) După comunicarea ordinului de suspendare a activității sale, notarul este obligat, în termen de 3 zile, să-și transmită sigiliul și legitimația de notar spre păstrare provizorie la Camera Notarilor, iar arhiva activității notariale, în termen de 1 lună, să o transmită spre păstrare provizorie unui notar din același teritoriu de activitate, indicat în ordinul ministrului. Nerespectarea termenelor de transmitere a sigiliului și a arhivei activității notariale poate servi drept temei pentru retragerea licenței. Modalitatea de transmitere a sigiliului se stabilește printr-un regulament aprobat de Consiliul Camerei Notariale.

Comentariu: *Pe de o parte, în anumite situații, se permite notarilor ca arhiva să fie predată arhivei municipale/raionale, iar aici, un alt notar practic va fi obligat să preia arhiva fără a fi întrebat dacă are condiții suficiente etc. A fi necesar și acceptul notarului căruia i se predă arhiva.*

(7) În cazul imposibilității notarului de a transmite personal sigiliul și arhiva activității notariale, transmiterea se asigură în termenii stabiliți la alin. (6) de către comisia creată de Camera Notarială, în componența căreia sînt desemnați și reprezentanți ai Ministerului Justiției.

(8) Dacă termenul de suspendare a activității notarului este mai mare de un an, în teritoriul respectiv se adaugă un loc vacant și se desfășoară concursul pentru suplinirea locului vacant respectiv. La reluarea activității suspendate de către primul notar, notarul al doilea își continuă activitatea în teritoriul dat.

Comentariu: *Nu este clară logica adăugării unui loc vacant în cazul suspendării, mai ales pe un termen așa de scurt, atît timp cît în situația asocierii unui notar la un alt notar pe o perioadă nedeterminată nu se prevede adăugarea unui loc vacant. Situațiile sînt similare, dar oportunitățile nu. Considerăm inoportun adăugarea unui loc vacant, atîta timp cît suspendarea respectivă nu afectează numărul de acțiuni notariale pentru ceilalți notari și nu este limitat accesul cetățenilor la serviciile notariale de către ceilalți notari în teritoriul respectiv.*

(9) Reluarea activității suspendate a notarului se face în termen de cel mult 30 de zile de la decăderea motivelor care au cauzat suspendarea, în baza unei cereri adresate ministrului justiției. În decursul a 7 zile de la depunerea cererii, ministrul justiției emite un ordin privind reînvestirea notarului cu împuterniciri.

Comentariu: *Este necesar să fie prevăzut că pentru reînvestire, trebuie respectate aceleași cerințe de prezentare a avizului privind biroul notarial, în cazul în care a fost schimbat sediul, contractul de asigurare, etc.*

(10) În cazul în care reluarea activității notarului nu este solicitată în termenul stabilit la alin. (8), ministrul justiției dispune din oficiu sau la cererea Camerei Notarilor retragerea licenței.

Comentariu: *Prevederea de la alin.(8) la care se face trimitere nu este corespunzătoare.*

Propunere: *Suplimentar, de completat acest alineat cu sintagma „cu excepția cazurilor de forță majoră”.*

Articolul 48. Încetarea activității notarului

(1) Activitatea notarului încetează în cazul:

- a) depunerii cererii;
- b) necorespunderii condițiilor prevăzute la art. 9 alin. (1);
- c) decesului;
- d) declarării lui dispărut fără veste sau decedat;
- f) retragerii licenței;
- g) atingerii vârstei de 65 de ani.

(2) Încetarea activității notarului se dispune prin ordin al ministrului justiției din oficiu, la cererea notarului sau la cererea Camerei Notarilor.

(3) Ordinul ministrului justiției privind încetarea activității notarului se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Ordinul privind încetarea activității poate fi contestat în instanță de judecată.

(4) Până la momentul emiterii ordinului cu privire la încetarea activității, Ministerul Justiției aduce la cunoștința notarului temeiul invocat. În caz de necesitate se solicită opinia notarului și a Camerei Notariale.

(5) Din momentul aducerii la cunoștință a ordinului cu privire la încetarea activității, notarul nu are dreptul să îndeplinească acte notariale și este obligat, în termen de 15 zile, să prezinte la Ministerul Justiției dovada ce confirmă distrugerea sigiliului, în termen de 3 zile, să predea legitimația de notar, iar în termen de 1 lună să predea arhiva activității notariale. În cazul decesului notarului sigiliul acestuia va fi transmis Ministerului Justiției de către Camera Notarială.

(6) În cazul încetării activității notarului în condițiile prevăzute la alin.(1) lit. c) și d) sigiliul se predă pentru distrugere iar arhiva activității notariale se ridică în termenii stabiliți la alin.(5) de către comisia creată de Camera Notarială, în componența căreia sînt desemnați și reprezentanți ai Ministerului Justiției și se transmite Camerei Notariale.

Comentariu: Alin.(6) al prezentului articol contravine art.44 alin.(5), deoarece art.44 prevede transmiterea arhivei notariale către arhiva raională sau municipală, pentru aceleași cazuri. Pe de o parte, proiectul prevede posibilitatea ca arhiva să fie transmisă unor alți notari, la arhivele raionale și municipale, iar conform prevederilor de mai sus, arhiva se transmite Camerei Notariale.

Propunere: Prevederile trebuie uniformizate și de oferit în mod egal pentru notari posibilitatea de a alege cui vor preda arhiva, sau să fie impuse niște condiții uniforme și egale pentru toți notarii.

Capitolul VII Organul de autoadministrarea a notarilor

Articolul 49. Camera Notarială

(1) Camera Notarială este un organ de autoadministrare a activității profesionale a notarilor, de promovare și apărare a intereselor colective ale notarilor.

(2) Camera Notarială funcționează în condițiile legii și a Statutului său, adoptat de adunarea generală a notarilor și include toți notarii care activează în Republica Moldova.

(3) Camera Notarială are statut de persoană juridică, dispune de patrimoniu și buget propriu, are sediul în municipiul Chișinău și activează pe principii de autofinanțare.

(4) Bugetul Camerei Notariale este format din:

- a) contribuțiile notarilor;
- b) taxele inițiale obligatorii;

Comentariu: Nu este clar despre ce taxă e vorba și din ce constă ea, atîta timp cît există contribuțiile prevăzute la lit.a).

- c) taxele pentru efectuarea stagiului profesional;
- d) taxele pentru admiterea în profesia de notar;

Comentariu: Nu este clar despre ce taxă e vorba există dublare cu lit. b) de mai sus.

- e) alte plăți neinterzise de lege.

Comentariu: Este o normă discreționară, care poate permite abuzuri, toate plățile trebuie să fie clar indicate.

Articolul 50. Competența Camerei Notariale

În activitatea sa, Camera Notarială are următoarea competență:

- a) colaborează cu autoritățile publice abilitate pentru stabilirea și implementarea eficientă a politicilor și a cadrului de reglementare privind exercitarea profesiei de notar;
- b) implementează standardele profesionale și a bunelor practici în procesul de unificare a practicii notariale;

Comentariu: A se vedea comentariul de la art.23 lit.c). Aceste prevederi trebuie corelate cu prevederile respective.

Articolul 52. Adunarea generală a notarilor

(1) Adunarea generală a notarilor este organul suprem al Camerei Notariale ce se convoacă cel puțin o dată în an în ședințe ordinare și la necesitate în ședințe extraordinare.

(2) Ședințele extraordinare se convoacă la:

- a) inițiativa Consiliului Camerei Notariale;
- b) la propunerea Ministerului Justiției;
- c) la solicitarea a cel puțin a 1/5 din numărul total al notarilor.

(3) Convocarea adunării generale a notarilor se organizează de către Consiliul Camerei Notariale, anunțând notarii în prealabil cu cel puțin o lună despre data, ora și locul desfășurării ședinței, ordinea de zi, raportorii, și cu informarea Ministerului Justiției.

(4) Adunarea generală a notarilor este deliberativă dacă la ea participă cel puțin 50% din numărul total al notarilor. Dacă două adunări generale a notarilor consecutiv nu sînt deliberative, a treia se va considera deliberativă dacă la ea participă cel puțin 1/3 din numărul total al notarilor. Participarea notarilor la adunare este obligatorie. Justificarea absenței se va face în prealabil, în scris, Președintelui Camerei Notariale. Absența nejustificată de la adunarea generală atrage răspunderea disciplinară a notarului.

(5) Participarea la adunarea generală a notarilor prin reprezentant nu se admite.

(6) Adunarea generală a notarilor are următoarele atribuții:

- a) adoptă și modifică Statutul Camerei Notariale și Codul deontologic al notarilor;
- b) alege membrii Consiliului Camerei Notariale, Comisiei de licențiere, Colegiului disciplinar și ai Comisiei de cenzori.

Propunere: *De adăugat și sintagma „Comisiei de Etică”.*

- c) alege Președintele Camerei Notariale din membrii Consiliului Camerei Notariale;
  - d) stabilește mărimea taxei inițiale obligatorii și a mărimii cotei de contribuție obligatorie a notarului, a taxei pentru admiterea în profesia de notar, a taxei achitată de notarul stagiar pentru efectuarea stagiului profesional;
  - e) aprobă rapoartele anuale ale Președintelui Camerei Notariale, secretarului general și a Comisiei de cenzori;
  - f) stabilește mărimea minimă a sumei de asigurare obligatorie;
  - g) aprobă programul de activitate și bugetul Camerei Notariale pentru anul viitor;
  - h) alte atribuții stabilite de lege sau Statutul Camerei Notariale.
- (7) Deciziile adunării generale sînt adoptate cu votul majorității notarilor prezenți, cu excepția deciziilor indicate la lit. a) - c) care vor fi adoptate cu votul a cel puțin 50% din numărul notarilor prezenți. Adunarea generală a notarilor stabilește modalitatea de votare.

Propunere: *De completat la sfîrșit cu sintagma „inclusiv cazurile cînd votarea este secretă”.*

Articolul 54. Competența Consiliului Camerei Notariale

Consiliul Camerei Notariale are următoarea competență:

- a) organizează activitatea Camerei Notariale între ședințele adunării generale;
- b) întocmește raportul anual de activitate a Camerei Notariale;
- c) aprobă recomandări asupra unificării practicii notariale;

Comentariu: *A se vedea comentariul de la art.23 lit.c), care implică notarul stagiar în procesul unificării practicii notariale. Aceste prevederi trebuie corelate.*

- d) consultă Ministerul Justiției la stabilirea numărului necesar de notari și notari stagiați;
- e) încheie contracte de efectuare a stagiului profesional;

Comentariu: *A se vedea obiecția la art.19 alin.(4) din proiect. Reieșind din obiecțiile expuse, propunem de substituit cuvîntul „încheie” cu sintagma „aprobă și înregistrează”.*

f) elaborează metodologia de calculare a mărimii taxei inițiale obligatorii și a mărimii cotei de contribuție obligatorie a notarului, a taxei achitată de notarul stagiar pentru efectuarea stagiului profesional și le publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova;

- g) repartizează notarilor care vor asigura efectuarea stagiului persoanele care au promovat concursul pentru admiterea la stagiul profesional;
- h) aprobă contractele încheiate de secretarul general care depășesc suma 100 000 lei;
- i) organizează cursuri de formare inițială a notarilor stagiați și ține evidența duratei cursurilor;

- j) organizează cursuri de formare continuă a notarilor, ducă evidența duratei cursurilor și informează Ministerul Justiției despre notarii care nu au acumulat numărul anual de ore academice a cursurilor de formare continuă;
- k) delegă notarii pentru participarea la seminare, conferințe și cursuri de instruire;
- l) soluționează conflictele de competență între notarii care activează în teritorii de activitate diferite;

Comentariu: *Este posibil ca să existe conflicte de competență între notari și în cadrul unei circumscripții teritoriale, mai ales în dosarele succesoriale.*

Propunere: *De exclus sintagma „care activează în teritorii de activitate diferite”.*

- m) stabilește programul de lucru și verifică respectarea acestuia de către notari;

Comentariu: *A se vedea comentariul pe marginea alin.(1) al art.40.*

Propunere: *De substituit cuvântul „stabilește” prin cuvântul „înregistrează”, deoarece programul de lucru notarii se stabilește reieșind din condițiile prevăzute la art.40. Este posibil ca unii notari să lucreze simbăta sau mai multe ore și atunci Consiliul nu poate stabili programe individuale de lucru pentru toți notarii din Republica Moldova. Consiliul trebuie să fie informat și să înregistreze informația cu privire la programul de muncă al notarilor, pentru a duce evidența și a putea verifica acest lucru, când sînt anumite sesizări.*

Articolul 55 Președintele Camerei Notariale

(1) Președintele Camerei Notariale se alege din rândurile notarilor, care posedă înaltă calificare profesională pentru un termen de 4 ani. Funcția de Președinte poate fi exercitată nu mai mult de două mandate consecutive.

Comentariu: *Nu este clar dacă funcția poate fi cumulată cu activitatea de notar. Nu sînt prevăzute incompatibilitățile și nu este clar nici dacă este remunerată această funcție sau nu. Reieșind din prevederile de mai jos care îi stabilesc atribuțiile, Președintele Camerei va fi suprasolicitat și nu este clar cum se va corela activitatea cu programul său de lucru în cadrul biroului notarial. Considerăm că această funcției trebuie să fie remunerată și prin urmare Președintele Camerei să fie angajat al Camerei Notariale, suspendîndu-și activitatea de notar.*

Mai mult ca atît, presupunînd că aceasta este o funcție remunerată, notarul trebuie să își suspende activitatea pe perioada mandatului, or art.47 alin.(1) lit. a) din acest proiect prevede că suspendarea pe motivul unei funcții electivă este posibilă doar pentru un mandat de 4 ani. Toate aceste prevederi trebuie corelate pentru a nu crea situații conflictuale și interpretările abuzive.

Articolul 56. Secretarul general

(1) Activitatea organizatorică administrativă, economică și financiară a Camerei Notariale se asigură de către secretarul general.

(2) Secretarul general este angajat în funcție de Consiliu Camerei Notariale, în bază de concurs, pe un termen de 5 ani, care poate fi prelungit.

(3) Poate fi angajată în funcția de secretar general persoana care are studii economice sau juridice superioare și o vechime în activitate de cel puțin 5 ani.

(4) Funcția de secretar general este incompatibilă cu funcția de notar.

Propunere: *A comasa alin.(4) cu alin.(8) din art.56.*

- (5) Secretarul general are următoarele atribuții:
- a) răspunde pentru gestiunea economico-financiară a Camerei Notariale;
  - b) încheie contracte în numele Camerei Notariale;
  - c) gestionează mijloacele bugetare ale Camerei Notariale;
  - d) organizează elaborarea, fundamentarea și prezentarea la adunarea generală a proiectului bugetului anual al Camerei Notariale;
  - e) prezintă adunării generale raportul privind execuția anuală a bugetului;
  - f) participă la ședințele adunării generale și ale Consiliului Camerei Notariale fără drept de vot;

Propunere: De substituit cuvîntul „participă” cu cuvintele „poate participa”.

- g) elaborează proiectul agendei și pregătește materialele de lucru ale adunării generale și ale Consiliului Camerei Notariale după consultarea cu ultimul;
  - h) angajează personalul Camerei Notariale și conduce activitatea acestuia;
  - i) execută deciziile adunării generale a notarilor și ale Consiliului Camerei Notariale care se referă la activitatea sa;
  - j) organizează ținerea evidenței tuturor imobilelor din proprietatea sau din administrarea Camerei Notariale, a celorlalte bunuri aflate în gestiunea acesteia;
  - k) îndeplinește alte atribuții prevăzute în Statut Camerei Notariale.
- (6) În perioada absenței temporare a Secretarului general, funcțiile acestuia sînt exercitate de către un angajat al aparatului administrativ al Camerei Notariale desemnat de Secretarul general.
- (7) Funcția de secretar general este remunerată. Mărimea remunerării este stabilită de Consiliu.
- (8) Pe perioada mandatului, Secretarul general nu este în drept să cumuleze alte funcții sau activități remunerate, cu excepția celor didactice, științifice și de creație.

Comentariu: A se vedea propunerea privind alin.(4) de mai sus.

Articolul 58. Comisia de etică

- (1) Comisia de etică este formată din 7 membri aleși de către adunarea generală a notarilor pe un termen de 4 ani și are drept scop examinarea cazurilor de încălcare a codului deontologic.
- (2) Comisia de etică își desfășoară activitatea în baza unui Regulament aprobat de către Camera Notarială.

Comentariu: Poate exista o intercalare a activităților acestei Comisii cu cele ale Colegiului disciplinar al notarilor, în condițiile cînd nu sînt descrise actele ce vor fi emise de Comisia de etică, cum pot fi atacate, ce efecte vor avea, etc.

Articolul 60. Controlul profesional

- (1) Activitatea profesională a notarului este supusă controlului periodic și inopinat care se exercită de către Ministerul Justiției.
- (2) Ministerul Justiției exercită controlul periodic asupra corespunderii activității notarului cerințelor stabilite, inclusiv asupra respectării legislației privind: ținerea registrelor acțiunilor notariale și a lucrărilor de secretariat; păstrarea documentelor, ținerea registrelor electronice și a legăturii prevăzute cu registre prin intermediul sistemul computerizat, evidența, păstrarea și ordonarea arhivei notariale, respectării procedurii de îndeplinire a actelor notariale, calcularea modului de percepere a plășilor notariale, respectării cerințelor de întreținere și funcționare a biroului notarului. Controlul nu se răsfrînge asupra conținutului actelor notariale.
- (3) Controlul periodic privind activitatea profesională a notarului se efectuează o dată la 5 ani. Activitatea notarului nou investit este supusă controlului pe parcursul primilor 2 ani de activitate.
- (4) În cazul unor sesizări, plângeri și petițiilor privind existența unor încălcări esențiale în activitatea profesională a notarului, Ministerul Justiției este în drept de a efectua controale inopinate.
- (5) Controlul activității notarului se efectuează de o comisie de control constituită prin ordinul Ministerului Justiției, în componența căreia se includ funcționari ai ministerului. În componența comisiei pot fi incluși notari în urma consultării Camerei Notariale precum și alți specialiști în domeniu.

Comentariu: Considerăm că în această Comisie obligatoriu trebuie să fie incluși și membri desemnați de Camera Notarială (textul operează cu noțiunea „pot fi incluși”).

Articolul 62. Controlul financiar

Activitatea financiară a notarului este supusă controlului de organele competente, potrivit legii.

Comentariu: Nu este clar despre ce fel de activitate financiară e vorba, textul trebuie reformulat.

Propunere: O variantă de redacție ar fi: „Ca rezultat al activității notariale desfășurate, notarul este supus controlului financiar efectuat de organele competente, potrivit legii.

Articolul 63. Răspunderea disciplinară a notarului

Notarul poartă răspundere disciplinară pentru:

- a) încălcarea obligațiilor stabilite de lege;

Propunere: *Din punct de vedere al tehnicii legislative, se propune de transferat această prevedere la sfârșitul articolului.*

- b) încălcarea incompatibilităților și restricțiilor;
c) încălcarea unor prevederi a Codului deontologic al notarului stabilite de Camera Notarială ;
d) tergiversarea și neglijența la îndeplinirea actelor notariale;
e) nerespectarea hotărârilor organelor profesionale;

Comentariu: *Este o prevedere vagă și poate fi interpretată abuziv.*

- f) refuzul nemotivat de a permite membrilor comisiei de control accesul în biroul notarului pentru efectuarea controlului și/sau refuzul nemotivat de a prezenta actele solicitate de comisia de control.
g) refuzul nemotivat de a primi notari stagiaari pentru efectuarea stagiului profesional;
h) încălcarea a modului de efectuare a stagiului profesional;

Comentariu: *Este o prevedere vagă și poate fi interpretată abuziv.*

Enumerarea efectuată aici a încălcărilor posibile nu este exhaustivă. Pe de altă parte este prevăzută lit.a) care le-ar îngloba și pe celelalte, dar oricum nu este clar de ce anume acestea au fost reglementate aici și nu au fost stipulate și altele nu mai puțin importante, cum ar fi: lipsa contractului de asigurare profesională, lipsa contractelor de muncă cu personalul biroului, lipsa de la birou în timpul programului de lucru, refuzul neîntemeiat de a prelua arhiva notarială, refuzul neîntemeiat de întocmire a actului notarial, etc. și lista ar continua.

Propunere: *Ori trebuie făcută o listă exhaustivă a încălcărilor, ori trebuie prevăzută o formulă generală, căci oricum acestea sînt prevăzute în lege la compartimentele respective.*

Articolul 64. Termenul de prescripție

(1) Sancțiunea disciplinară poate fi aplicată în cel mult 6 luni de la data constatării abaterii disciplinare dar nu mai mult de 2 ani de la comiterea ei. În termenele indicate nu se include durata procedurii penale și disciplinare, suspendării activității notarului, perioada aflării în concediu de odihnă anual și medical.

Comentariu: *Nu este clar de cînd se consideră data constatării abaterii. De exemplu, în cazul actelor notariale întocmite cu abateri: această dată este data cînd a constatat sau trebuia să constate nemijlocit partea la actul notarial, fie data cînd a fost constatată abaterea de către cei ce au sesizat Colegiul disciplinar, fie data cînd însuși Colegiul Disciplinar a constatat încălcarea ca rezultat al investigațiilor?*

De asemenea, nu este clar cum aceste două condiții trebuie aplicate, cumulativ, sau doar dacă una este întrunită? De exemplu, au trecut 6 luni de la data constatării abaterii, dar nu au expirat 2 ani de la data comiterii, și invers. Cum se va proceda în acest caz?

Articolul 65. Sancțiunile disciplinare

(1) În cazul constatării încălcării prevederilor articolului 60 a prezentei legi, notarilor li se aplică următoarele sancțiuni disciplinare:

- a) avertisment;
b) muștrare;
c) amendă de la 30 la 300 unități convenționale, care se face venit la bugetul Camerei Notariale. Plata amenzii se face în termen de 30 de zile de la data emiterii deciziei privind aplicarea sancțiunii;

Comentariu: *Amenda nu este corelată cu prevederile Codul Contravențional și nu este expres prevăzută pentru ce încălcare anume se aplică.*

- d) suspendarea activității pe o perioadă de până la 4 luni;

Comentariu: *A se vedea obiecțiile expuse la art.47 alin.(1) din proiect. Deoarece nu sînt concretizate cazurile în care suspendarea apare ca sancțiune disciplinară, acest alineat trebuie corelat cu alin.(1) lit.i) și lit.j) ale art. 47 din proiect, unde suspendarea este prevăzută pe o perioadă de pînă la 5 luni, în contradicție cu norma de la lit. d) a acestui articol.*

- e) retragerea licenței.

(2) La aplicarea sancțiunii disciplinare se ține cont de gravitatea abaterii, de circumstanțele în care a fost comisă, de activitatea și comportamentul notarului.

(3) Informația cu privire la aplicarea sancțiunii disciplinare notarului se publică pe pagina web a Ministerului Justiției și a Camerei Notariale în termen de 3 zile de la sancționare;

(4) Dacă în decursul unui an de la data aplicării sancțiunii disciplinare nu comite o nouă abatere, se consideră că notarul sancționat nu a fost supus sancțiunii disciplinare.

Propunere: *Propunem de substituit termenul de „un an” cu „doi ani”. Legea trebuie să fie mai severă în astfel de situații.*

Articolul 67. Componenta Colegiului disciplinar

(1) Colegiul disciplinar este format prin ordinul ministrului justiției din 7 membri: 4 desemnați de Ministerul Justiției dintre care 2 reprezentanți ai societății civile și 3 notari desemnați de Camera Notarială. Prin ordin al ministrului justiției sînt numiți și 7 membri supleanți ai Colegiului disciplinar desemnați prin aceeași procedură ca și membrii de bază. Din componența membrilor Colegiului disciplinar, se alege Președintele Colegiului.

Propunere: *Ar fi oportun de prevăzut un concurs pentru ocuparea acestor funcții de membru al Colegiului disciplinar, cum este la moment, să se stabilească criteriile de desemnare a notarilor din partea Camerei Notariale. Procedura trebuie să fie transparentă și democratică. De asemenea, ar fi bine de prevăzut ce pregătire trebuie să aibă membrii desemnați de Ministerul Justiției.*

Articolul 68. Modul de luare a deciziilor

(1) Deciziile Colegiului se adoptă prin votul majorității membrilor prezenți.

Comentariu: *A se vedea obiecția de la art.24 alin.(7).*

(2) În caz de conflict de interese, membrul Colegiului disciplinar, este obligat să se abțină de la examinarea cauzei privind abaterea disciplinară sau poate fi recuzat prin decizia Colegiului disciplinar. Membrul colegiului recuzat este substituit de membrul supleant.

(3) Calitatea de membru al Colegiului disciplinar este incompatibilă cu cea de membru al organelor Camerei notariale și a Comisiei de licențiere.

Comentariu: *Nu este clar de ce sînt omise Comisia de Etică, Consiliul Camerei notariale.*

Articolul 69. Procedura disciplinară

(1) Ședințele Colegiului disciplinar sînt publice. Din motive temeinice, Colegiul disciplinar poate dispune ca ședința să fie parțial sau total închisă.

Comentariu: *Ședințele Colegiului disciplinar nu pot fi publice, tocmai din motivul că în dezbateri sînt puse dosare ce conțin date cu caracter personal și acestea trebuie protejate. În schimb, hotărârile Colegiului disciplinar trebuie să fie publice, cu condiția că nu vor conține date cu caracter personal, dacă părțile nu și-au dat acordul la divulgarea lor.*

Propunere: *De exclus a doua propoziție.*

(2) La examinarea cauzei privind abaterea disciplinară comisă, citarea notarului este obligatorie, acesta are dreptul să ia cunoștință cu materialele cauzei și să-și formuleze apărarea.

(3) În timpul examinării abaterii disciplinare prezența notarului tras la răspundere disciplinară este obligatorie. Dacă notarul lipsește în mod nejustificat, Colegiul disciplinar poate să decidă examinarea abaterii disciplinare în lipsa lor.

(4) În urma examinării solicitării de intentare a abaterii disciplinare, Colegiul disciplinar pronunță o decizie prin care constată sau nu abaterea disciplinară. În caz de constatare a abaterii disciplinare, Colegiul disciplinar stabilește sancțiunea disciplinară.

Propunere: se propune de substituit sintagma „În urma examinării solicitării de intentare a abaterii disciplinare” cu sintagma „În urma examinării solicitării de intentare a procedurii disciplinare”.

(5) Deciziile Colegiului disciplinar se aduc la cunoștința ministrului justiției și Camerei Notariale.

(6) Ministrul Justiției informează notarul despre decizia Colegiului disciplinar și solicită expunerea în termen de 10 zile a opiniei asupra acesteia.

(7) Sancțiunea disciplinară se aplică prin ordinul ministrului justiției în baza deciziei Colegiului disciplinar după solicitarea opiniei notarului.

(8) Ordinul ministrului justiției privind aplicarea sancțiunii disciplinare notarului se publică în Monitorul Oficial.

(9) Ordinul ministrului justiției privind aplicarea sancțiunii disciplinare notarului poate fi contestat în instanța de judecată.

Comentariu: Nu este descris ce se întâmplă în cazul în care notarul contestă ordinul și anume cum se execută ordinul dat. De exemplu, este vorba despre un ordin prin care se retrage licența, iar notarul trebuie să predea ștampila, arhiva etc. Notarul contestă ordinul și nu predă cele enunțate, ce se va întâmpla în cazul dat?

Capitolul X Dispoziții finale și tranzitorii

Articolul 70

(1) Prezenta lege intră în vigoare la 3 luni de la data publicării.

(2) Se abrogă Legea nr.1453-XV din 8 noiembrie 2002 cu privire la notariat, cu excepția prevederilor art. 30-33 și a capitolelor IV-XII care, se aplică până la adoptarea unei noi legi cu privire la procedura de exercitare a activității notariale și metodologia calculării plăților pentru exercitarea activității notariale.

(3) Persoanele care au efectuat stagiul în conformitate cu prevederile Legii nr.1453-XV din 8 noiembrie 2002 cu privire la notariat și cele admise la stagiul până la intrarea în vigoare a prezentei legi, vor fi admise în profesia de notar în urma susținerii examenului de calificare în fața Comisiei de licențiere, constituite în conformitate cu prevederile prezentei legi.

(4) Notarii a căror activitate este suspendată la data intrării în vigoare a prezentei legi, și nu cad sub incidența prevederilor art. 34, urmează să-și reia activitatea în termen de 30 de zile.

Comentariu: Nu este clară reglementarea din acest alineat.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Notarul este persoana licențiată, calificată și dezinteresată, care prin intermediul actului autentic pe care îl emite contribuie la siguranța juridică a raporturilor părților implicate. Notarul este cel care trebuie să prevină conflictul, să preîntâmpine situațiile contrare legii. Deoarece notarul prestează un serviciu public, statutul notarului trebuie reglementat cu mare grijă prin lege, deoarece serviciile sînt prestate în numele statului.

Notariatul în calitatea acestuia de instituție care prestează un serviciu public la momentul actual în Republica Moldova este reglementat de Legea nr.1453–XV din 08.11.2002 cu privire la notariat, aplicarea căreia a demonstrat de-a lungul timpului unele lacune. Astfel, se impune reformarea instituției notariatului prin perfecționarea cadrului legal în vigoare, dar proiectul prezentat conține mult mai multe lacune și se referă doar strict la organizarea activității, fără a include procedura notarială, care este foarte importantă pentru acest sistem.

În nota informativă la proiect se spune că la moment sînt lacune atît de ordin legal cît și sub aspectul implementării prevederilor legale și anume: lipsa unor criterii clare și bine determinate de stabilire a numărului necesar de notari, a notarilor stagieri, admiterea la stagiu în biroul notarului, atribuțiile și răspunderea acestuia în calitate de notar stagiar, admiterea în profesie, modul de percepere a plăților, precum și lipsa unui organ profesional al notarilor care ar asigura organizarea și autoadministrarea activității profesionale a notarilor, promovarea și apărarea intereselor colective ale notarilor pe plan național.

Din analiza efectuată și comentariile expuse pe marginea articolelor din proiect, nu se poate deduce că aceste lacune au fost eliminate prin prezentul proiect. Acestea persistă și în continuare, ba mai mult ca atît, anumite aspecte sînt și mai prost reglementate decît în Legea actuală cu privire la notariat.

Noutatea acestui proiect, care îl deosebește de legea actuală este că se va constitui un organ profesional al notarilor - Camera Notarială, ceea ce este salutar, dar este foarte important să fie clarificate aspectele menționate și ca statul să-și rezerve dreptul de supraveghere a activității notariale. Aceasta rezidă din faptul că notarul prestează un serviciu de interes public oferit de stat cetățenilor și statul trebuie să vegheze la asigurarea, protejarea și realizarea eficientă a drepturilor și libertăților persoanei. Or, aspecte precum criterii clare și bine determinate de stabilire a numărului necesar de notari, a notarilor stagieri, admiterea la stagiu în biroul notarului, atribuțiile și răspunderea notarului stagiar, modul de percepere a plăților au rămas nesoluționate.

Este regretabilă existența lacunelor, deoarece necesitatea reformării și perfecționării activității notariatului se regăsesc în Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova, același obiectiv este asumat și în Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2011-2015, în Strategia de Reformă a Sectorului Justiției pentru anii 2011 – 2016 și Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei (pct. 3.2.1 pct.4 – unde se prevede elaborarea unei noi Legi cu privire la notariat). Or, notariatul nu presupune numai crearea unui organ profesional, dar presupune și procedură notarială și metodologia calculării plăților notariale, căci anume aici sînt cele mai mari probleme.

În concluzie, proiectul conține un șir de neclarități referitoare la contractul de stagiu al notarului stagiar, statutul acestuia (stagiar, salariat, bursier), transmiterea arhivei notariale în caz de suspendare, încetare a activității notariale, prevederi ce nu sînt reglementate uniform.

Sanțiunile disciplinare ce pot fi aplicate notarilor nu sînt clar definite.

Proiectul conține prevederi referitoare la schimbul teritoriului de activitate între notari ce ar genera convenții dubioase între notari și ar promova discriminarea față de alți notari ce ar pretinde pentru circumscripțiile teritoriale respective.

Este iminentă adoptarea unei noi legi cu privire la notariat care ar perfecționa instituția notariatului, dar care ar oferi o reglementare precisă și fără echivoc asupra următoarelor probleme de principiu:

- asigurarea accesului persoanelor fizice și juridice la asistența notarială calificată, garantarea și apărarea drepturilor persoanelor;

- determinarea statutului notarului stagiar, condițiile de admitere în profesie, competențele acestuia;
- perfecționarea instituțiilor suspendării, încetării activității notariale, determinarea regimului juridic al circumscripției teritoriului de activitate a notarului;
- determinarea ordinii de gestionare a arhivei activității notariale, modalității de transmitere a arhivei în cazul schimbării teritoriului de activitate a notarului;
- reglementarea detaliată a procedurii notariale;
- instituirea organizației profesionale a notarilor, aprecierea statutului acesteia, scopurilor, organizării și administrării ei;
- determinarea ordinii înlăptuirii supravegherii și controlului activității notariale;
- stabilirea temeiurilor și tipurilor de răspundere a notarilor, sancțiunile și modul de aplicare a acestora.
- stabilirea tipurilor de control, temeiurile de efectuare a controlului de către autoritățile publice centrale și de către organul profesional;
- oferirea unei definiții mai clare notariatului, precum și a esenței acesteia, de o justiție preventivă nelitigioasă, care ar corespunde intereselor și necesității statului și societății.

Este deosebit de important ca în urma adoptării unei noi legi în domeniul notariatului să fie posibilă asigurarea realizării mai eficiente a drepturilor și libertăților persoanei prin îndeplinirea de acte notariale, să se asigure credibilitate publică actului notarial, eliberat în numele statului, garantul legalității și veridicității.